

Cultura de proximitat

Ateneus

NÚM. 32 / MARÇ 2024 / 8 € / Federació d'Ateneus de Catalunya

TONI SOLER

Entrevista al Casino L'Aliança del Poblenou

«ÉS MOLT
MÉS FÀCIL
PROVOCAR
QUE FER
RIURE»

● **FESTIVALS IMPULSATS PER ATENEUS**

Esdeveniments com el Festival Jazz Terrassa, el Dansàneu, els Premis Zoom o el Terror Molins tenen denominació d'origen ateneïsta.

● **LA VIGÈNCIA D'ÀNGEL GUIMERÀ**

Lluís-Anton Baulenas reflexiona sobre la pervivència de l'obra del dramaturg a través del tractament de temes locals que esdevenen universals.

● **ENTREVISTA A JORDI PARDO**

«Cal lluitar per l'accés a la cultura, si no, només farem consumidors d'entreteniment», segons el president del Cercle de Cultura

4 en portada

Toni Soler

«És cert que m'interessa la tradició i tendeixo a sobrevalorar-la»

10 en línia

Teresa Clavaguera Viñals

Per què és important incorporar persones que treballen en benefici de la comunitat?

12 terra d'ateneus

Alejandro Ros Mateos

El Foment Cultural i Artístic, un segle al servei de Sant Joan Despí

18 l'aparador

Aniversaris d'ateneus 2024:

El Casal d'Olesa, Societat Aliança Palmarenca, L'Espiga de Les Corts, l'Espluga Viva i El Centre de Sant Martí Sarroca

20 a mà alçada

Sílvia Martínez Feixas

El carrer del Casal: un lloc on sorgeixen les històries i s'amaguen els records

21 columna d'opinió

Juan Carlos Olivares

El secret sense explotar dels ateneus culturals

22 parlem-ne

Jordi Pardo

«La cultura no és una despesa, és una inversió»

26 el reportatge

Xavier Amat i Puig

Tot un món de festivals

34 interessos comuns

Persones migrades i ateneus

«L'ateneu ha de donar suport a la gent migrada i la gent migrada, implicar-s'hi»

39 columna d'opinió

Montse Frisach

Redescobrim Tàpies

40 opinió

Lluís-Anton Baulenas

Vigència d'Àngel Guimerà

43 notes d'actualitat

- Recepció de la presidenta del Parlament
- Turisme ateneista al País Valencià
- S'aproven els nous estatuts de la FAC
- Estrena de l'espectacle *He mort el pop*

44 en clau política

Jordi Foz

«Els ateneus són joies que generen vida cultural, social i política»

46 camins de cultura

Glòria Prunés

Tastem el Penedès?

48 protagonistes

Carme Sala

L'exceramista que modela els actors

50 ADN ateneista

Montserrat Rubinat

«Els ateneus són el meu referent d'allò que sempre he volgut ser»

PUBLICACIÓ QUADRIMESTRAL
EDITA: Federació d'Ateneus de Catalunya
DIRECCIÓ: Víctor Porres
COORDINACIÓ: Cristina Belmonte
REDACCIÓ: Víctor Porres, Glòria Prunés, Andrea Ramos i Cristina Belmonte
CAP ÀREA DE COMUNICACIÓ FAC: Sílvia Espinach
CONSELL EDITORIAL: Victòria Almuni, Montse Ayats, Carme Canet, Sònia Cascón, Gal·la Cortadellas, Toni Forteza, Laura Montoy, Glòria Prunés i Marc Sureda
FOTOGRAFIES: Joma, Lluís Bou, Eric Tafalla, Arxiu FAC i d. a.
FOTOGRAFIA DE PORTADA: Joma

COL·LABOREN EN AQUEST NÚMERO: Toni Polo, Teresa Clavaguera Viñals, Alejandro Ros Mateos, Sílvia Martínez Feixas, Gemma Bonet (Casal Popular de Vilassar de Dalt), Juan Carlos Olivares, Imma Fernández, Xavier Amat i Puig, Montse Frisach, Lluís-Anton Baulenas i Marc Sabater.

AGRAÏMENTS: Toni Soler, Minoria Absoluta, Manuel Grau (Casino l'Aliança del Poblenou), Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, Comissió de comunicació d'El Casal d'Olesa (Associació Casal Cultural d'Olesa), Ester Moreno i Laura Santaagustín (Espluga Viva), Manel Carrasco (Societat Aliança Palmarenca), Manel Ollés i Patricia Dalmau (SC l' Espiga de les Corts), SCR El Centre de Sant Martí Sarroca, Jordi Pardo, Centre Sant Pere 1892, Jordi Beumala (La Peni i el Terror Molins), Mireia Gallofré (Els Xuli - Centre Social Ribetà), Maria Miralda (Amics de les Arts i Joventuts Musicals de Terrassa), Carme Artigas (Casino Prado Suburense), Jordi Comellas (Ateneu Igualadí), Jordi Mas i Carme Sala (Casino de Calaf), Rafael Giménez (Lluïsos de Gràcia), Sussagna Artigas i Leo Hipaucha (Ateneu Santfeliuenc), Ferran Rella i Rut Martínez (Consell Cultural de les Valls d'Àneu), Jaume Ràfols (Centre de Llorenç del Penedès), Lluís Illa (La Cate Figueres), Jaume Pieres i Aaram Márquez (El Centre de Caldes de Montbui), Luz Mostacero (Societat Recreativa de Santa Coloma de Cervelló), Elizabeth Quito (Ateneu Santcugatenc), Antonio Ortega (Societat Cultural La Vicentina), Jordi Foz, Josep Maria Ribas (Ateneu Agrícola de Sant Sadurní d'Anoia), Lluís Capellades (Ateneu Agrícola de Lavern), Montse García (Centre Agrícola de Sant Pau d'Ordal), Penedès Turisme, Montserrat Rubinat, Ateneu de Tàrraga, Recomanar.cat i K de Comunicació.

DISSENY I MAQUETACIÓ:
Christian Saavedra (Honesto Branding Studio)
CORRECCIÓ LINGÜÍSTICA:
Contextual Serveis Lingüístics
IMPRESSIÓ: Colornet SL
DIPOÏT LEGAL: B- 46681-2009

Si voleu rebre la revista *Ateneus*, adreceu-vos a:
Federació d'Ateneus de Catalunya
Tel. 93 268 81 30
ateneus@ateneus.cat
Plaça Víctor Balaguer, 5, 1r. 08003 Barcelona
www.ateneus.cat

També disponible en línia a
www.iquiosc.cat i ebiblio.cat

f @AteneusCatalunya
x @AteneusCat
i @AteneusCat

El contingut escrit o gràfic, tant d'aquesta publicació impresa com de la versió digital, no pot ser reproduït o enregistrat a través de cap menü de suport sense l'autorització prèvia de l'entitat editora.

ATENEUS no es fa responsable de les opinions aportades en els articles signats. L'opinió de la revista s'expressa a l'Editorial.

Cent anys com si res

Amb això de les efemèrides relacionades amb els ateneus, patim una mica la síndrome Messi: estem tan acostumats a assolir fites extraordinàries que potser no ho celebrem tal com es mereixeria; sobretot en una època com l'actual, en què l'obsolescència no es limita només a la vida útil dels aparells, sinó que també es fa palesa en la curta volada dels projectes d'institucions i empreses.

Sense anar més lluny, com descobrireu a *L'Aparador*, aquest any quatre ateneus festiven el seu centenari. És a dir, fa un segle, en plena dictadura de Primo de Rivera, quatre noves entitats socioculturals van començar a funcionar en un país sotmès a un règim totalitari, que restringia les llibertats polítiques i prohibia la llengua i els símbols de Catalunya. I aquí segueixen, fent gala de la seva resiliència, mentre miren cap al futur amb il·lusió i entusiasme.

Aquest 2024 també tenen lloc dues altres celebracions que hem volgut reflectir a la revista: l'Any Tàpies, que commemora el centenari del naixement de l'artista, a qui li hem dedicat una de les columnes d'opinió; i els cent anys de la mort d'Àngel Guimerà, que ens ha servit de coartada perquè l'escriptor i dramaturg Lluís-Anton Baulenas reflexioni a l'apartat *Opinió* sobre la vigència de la seva obra.

Per cert, qui en sap molt d'història —i de contar històries— és el protagonista de la portada d'aquest número, el periodista Toni Soler. Ell és ateneista per transfusió familiar: el seu avi va ser president del Casino Menestral de Figueres, el seu pare feia teatre a La Cate, la seva germana està al Cor de Marina de Badalona i els nebots juguen a bàsquet al Círcol.

I, si us agraden les històries, no us perdeu les que ens expliquen les persones migrades relacionades amb ateneus que coneixereu a l'*Interessos Comuns*.

Creu de Sant Jordi 2014

Premi Nacional de Cultura 2019

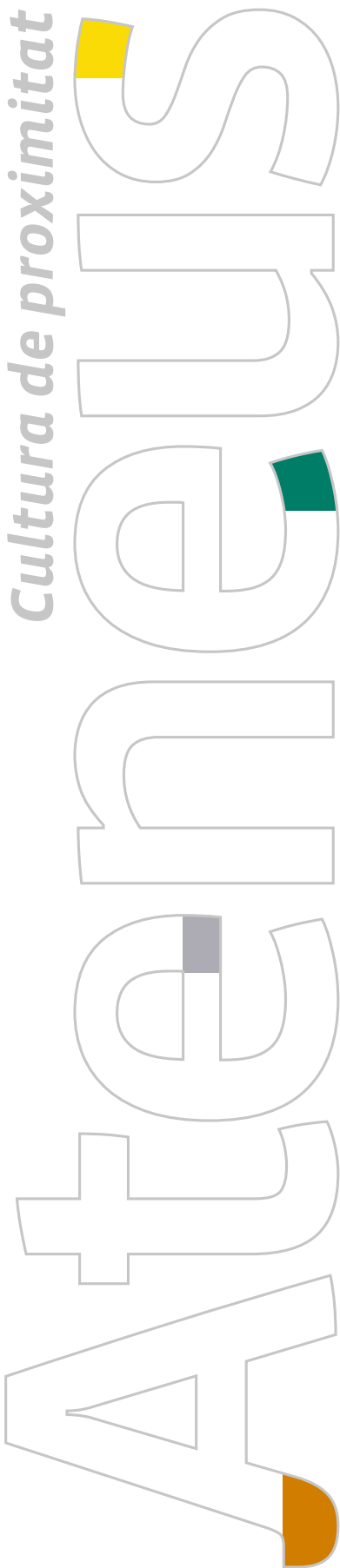

Pacte Nacional per la Llengua

Entitat d'utilitat pública segons la resolució JUS/675/2013.

Amb la col·laboració de:

#SomAteneus

#SomCultura

#SomEssencials

Toni Soler

Entrevista al periodista, escriptor i productor de TV, al Casino L'Aliança del Poblenou

«ÉS CERT QUE M'INTERESSA
LA TRADICIÓ I TENDEIXO A
SOBREVALORAR-LA»

Text: **Toni Polo**
Fotografies: **Joma**

Quan pensem en programes de televisió com el *Polònia*, l'*Està passant*, *Malalts de tele...*, ens ve al cap Toni Soler. El periodista i presentador va néixer el 1965 a Figueres perquè la mare va anar a parir-lo allà. «Es pensava que, si eres de Figueres, la vida et somriuria», fa broma l'humorista... És llicenciat en Història Contemporània, autor de diversos llibres, director de la revista *El món d'ahir*, i fundador de la productora Minoria Absoluta, amb programes que li han donat premis com el Ciutat de Barcelona, el Nacional de Comunicació o diversos Ondas. Fins al desembre passat, era la cara visible del programa de sàtira de l'actualitat *Està passant*.

Com prova haver deixat el dia a dia a l'*Està passant*, després de sis anys?

Eren ja molts anys, un sexenni fent paròdia de l'autoritat. Un període molt agraït, però diguem que amb certes dificultats: vam començar el setembre del 2017, en ple procés, hem passat també la pandèmia... El fet de donar la cara desgasta. És un bon programa, ha fet molta pedrera i hi ha un equip molt bo. Jo podré monitoritzar-lo a distància i a l'hora estar pendent de produccions que es fan des de Minoria Absoluta.

Són molts anys de sàtira política. El fet que comencéssiu el programa *Minoria Absoluta*, a *Rac1*, amb el Queco Novell i el Manel Lucas, havent treballat abans com a redactors de política, us va facilitar les coses?

Sobretot al principi. Aprofitàvem el nostre *background*. Ens va anar molt bé. Però han passat els anys i els polítics d'ara, per exemple, són molt més joves que nosaltres.

És bo, això?

Els desmitifica, una mica. No és el mateix parlar de Pujol o Maragall quan tens trenta anys que parlar ara, amb 58, de Pere Aragonès, Illa... Veus que són gent com els altres. A l'època de la Transició, aquests grans titans (Pujol, Maragall, Felipe González, Fraga...) eren com uns éssers superiors, diguéssim. Ara la cosa s'ha normalitzat una mica. En qualsevol cas, nosaltres sempre hem pensat que una vida política sana era molt difícil sense la sàtira. I creiem que això era bo per al país. Ho féssim nosaltres o ho fes qualsevol altre. Nosaltres ho vam fer de bon grat i la fórmula és evident que va funcionar.

Molta gent diu que l'humor és frívol. O és seriós?

Com a feina pot ser molt seriós, tant que jo l'he avorrit. No t'enganyo. Fer una reunió cada dia pensant: a les eleccions gallegues ha passat això, com li donem la volta? A mi això, ja no... A mi, l'humor, posa'm amb uns amics, fem sobretaula, bevem una *grappa* i a riure. Prefereixo l'humor a la vida que l'humor a la feina.

«Tenia ganes d'emprenyar-me una mica», vas argumentar en deixar el programa...

És que, en certa manera, la meua actitud vital de vegades era una impostura. Hi havia dies que potser estava molt enfadat. Però crec que un espectador que veu notícies, magazins o tertúlies sap que la cosa està molt crispada i li ve de gust tenir una estoneta per treure-li ferro. Per tant, jo estic a favor de l'humor als mitjans de comunicació. Una altra cosa és que fent de l'humor la meua feina m'adono que, possiblement per raons d'edat, ja no em funciona. I me n'he atipat. Jo m'atipo molt de les coses. Intento marxar abans que la gent se'n cansi. A *Minoria Absoluta*, a *Rac1*, ho vam deixar quan érem líders d'audiència. Igual amb *Malalts de tele*, que anàvem molt bé. El *Polònia* continua, però jo em vaig deslligar una mica al cap de cinc o sis anys. Prefereixo deixar una herència i demostrar que els formats poden sobreviure a les persones. Per a mi això és l'èxit, no dir «o hi soc jo o el programa fracassa», sinó demostrar que el programa es pot fer sense mi. És la meua forma de vanitat. Dir «hem fet un programa tan potent que, si el presentador se'n va, resisteix».

Creus que es valora més la transgressió que l'humor?

Totalment.

I et molesta, això?

Ho trobo injust, a vegades. Tot i que jo me n'he beneficiat. Fent humor polític m'he sentit més ben tractat que no fent humor polític. I no és que el que hagi fet sigui més divertit o menys, sinó que l'humor polític en general és més transgressor, perquè va contra les autoritats. Això fa que l'humor blanc, per exemple, tingui una mala fama totalment injusta. Per a mi, fer riure és el més difícil del món. En canvi, a molts humoristes se'ls tendeix a jutjar pel grau d'atreviment que tenen, quan l'atreviment, la provocació, és el més fàcil del món. És molt més fàcil provocar que fer riure. Molts humoristes en cas de no fer riure aposten per la provocació, perquè la provocació, molt sovint, ens ajuda a tots a dissimular que no estem fent riure.

Us han denunciat per moltes coses, com faltar al respecte a la Virgen del Rocío o als Mossos d'Esquadra... Això us pot haver afavorit?

A nosaltres ens dona pedigrí com a humoristes, als Abogados Cristianos els dona un extra de publicitat... És un win-win, però és una representació més, forma part del xou. No té cap mena d'interès. És pura propaganda, pures relacions públiques. A mi, de jovenet em podia fer gràcia, però ara, ja comprendràs: haver d'anar al jutjat a dir que no, que no era la Virgen del Rocío, que era una dona disfressada... Una altra cosa és si els humoristes hem d'anar a trepitjar ulls de poll contínuament per demostrar que som bons humoristes. Jo crec que no. Hem d'anar a ofendre gratuïtament com més gent millor, perquè, si no, no se'ns pren seriosament? És un error, hem de fer riure com més gent millor. Hi ha una certa confusió en aquests termes.

És perillós, l'humor polític? Has passat por?

No... Les reaccions sempre són, en persona, de molta complicitat, simpatia, educació, respecte i tal. Des que hi ha xarxes socials, és evident que és terreny adobat per als insultadors, els *haters*, els que s'ofenen per tot, que ho poden fer des de l'anonimat. No vol dir que no ens afecti, però no ens podem queixar. Suposo que és molt pitjor ser el Xavi Hernández, que vas pel carrer i et diuen que posis aquest jugador, que tal... allò deu ser un rotllo. A mi, en realitat, no m'ha portat més que beneficis i satisfaccions, tret d'alguna cosa que m'han dit a Twitter i que potser han vist els meus fills i hauria preferit que no haguessin vist.

«Per a mi fer riure és el més difícil del món»

Et rebotes, amb aquests missatges?

Abans, més, però encara ara. Potser tinc el dia més torero i m'agafa per respondre. Jo seria com el Cantona [futbolista del Manchester United que va agredir un espectador que el va insultar]. Abans es deia que el públic ha pagat una entrada i, per tant, té dret a dir el que vulgui. Doncs, mira, no. Quan el Cantona va decidir trencar aquella paret invisible i va dir «si tu et fiques amb mi, jo m'hi torno», vaig pensar «no és tan mala idea!». Això que pel fet de ser conegut t'has de deixar dir el que sigui a Twitter... Jo trobo que, si la gent té ganes de tornar-s'hi, no diré que ho recomani, perquè entres en un bucle que no s'acaba mai, però la veritat és que tots tenim dret a defensar-nos quan ens sentim assetjats, sobretot de forma injusta.

Hi ha una tècnica per fer riure o és pur atzar? En teatre, per exemple, hi ha rèpliques en què un dia el públic riu molt i l'endemà no riu ningú...

Això és meravellós. És la gràcia de l'humor. Hi ha una part molt important que és tècnica, reiteració, aplicar uns mateixos mecanismes i que, per tant, es pot aprendre, es transmet i s'experimenta, però mai pots estar segur al 100% que la gent riurà això o no riurà allò altre. I això és fantàstic. Aquesta imprevisibilitat ens dona aquesta vidilla en la nostra feina. La mateixa broma farà riure un dia i l'altre, no. Tendim a posar etiquetes, d'humor intel·ligent, català, anglès, espanyol, absurd... però la gent, al final, riu per mil causes a l'hora. Per tant, sempre estàs en terreny desconegut, sempre estàs a la selva.

Et sents representat en l'etiqueta d'humor català?

Hi ha humoristes molt catalans. Per exemple, el

«La pulsio molt catalana d'associar-se i el sentit de comunitat, de compartir, d'interessos comuns... ha sobreviscut als grans canvis»

Buenafuente és tan català (només li falta la barretina!), en canvi ha fet bona part de la seva carrera en castellà. No té res a veure. Jo no he tingut mai com a referent els Capri o aquest «humor català»... El meu referent és ambiental. Jo faig humor del que m'envolta: un país petit, potser acomplexat, amb sentiment nacional, molts dubtes, conflicte amb Espanya, diferències territorials, mar, muntanya, la dèria per parlar del temps o pels bolets... És aquest el nostre material per fer humor. L'únic que em veig amb cor d'admetre és que els països petits tendeixen a la ironia. Són desconfiats, amb una mirada sorneguera. Això és molt català, però no només nostre, sinó de països que han tingut una història amb més decepcions que èxits.

Però tens referents?

Monty Python. De sempre. Són insuperables. Són Déu i l'Esperit Sant. Són absolutament revolucionaris, intel·ligents, graciosos. A més, un cas bastant únic de ser sis tios que tots ells eren bons actors i bons guionistes i que treballaven junts. Això és molt difícil de trobar. M'encanta *La vida de Brian* i les altres pel·lícules, però la seva sèrie de la BBC [*Flying Circus*, 1969-1974], quan penses en aquella època... Uf! I que bé que s'aguanta allò (tan malament que envelleixo jo!). Veig un programa meu de fa dos anys i tot em sembla caducat, i els Monty Python al contrari, passen els anys i s'eleva per damunt de les ruïnes de la resta d'humoristes. Per sort no han estat cancel·lats per cap mirada revisionista. Ells es vestien de dones, que ara està mal considerat, però encara no els han reescrit! Després la poca-soltada també m'agrada molt: els germans David i Jerry Zucker i Jim Abrahams, els d'*Aterriza como puedas*, *Agárralo como puedas*... I humoristes jueus, novaïorquesos, coses molt més destraleres, aquell humor tan tonto que et fa riure fins que se't veuen les amígdales. La tonteria em pot fer riure molt.

Tu vas ser comissari dels actes pel Tricentenari, que van durar tot un any...

Hauria preferit fer tres mesos molt potents en comptes de tot un any. Vist amb perspectiva, potser sí es va sobrevalorar. Però, a veure, els 500 anys de l'arribada a Amèrica se'ns va menjar amb patates, i el bicentenari de la Revolució Francesa... És cert que m'interessa la tradició i tendixo a sobrevalorar-la. Ara, no crec que la sobrevalori quan dic que un gran actiu d'aquest país,

que és l'associacionisme, corre el risc de perdre's. Com arreu del món. En gran part, per la diferent manera de viure l'oci de les persones arran de les grans evolucions tecnològiques. Això, però, és una eina de doble tall: per una banda aïlla la gent a casa, però per l'altra afavoreix la connectivitat i fa molt més fàcil que la gent digui «d'aquí a una hora tots a la plaça a protestar per tal cosa». I fa més fàcil les relacions humanes: abans els divorciats havien de sortir de nit per poder lligar i ara amb les aplicacions ho tenen fet! La pulsio molt catalana d'associar-se i el sentit de comunitat, de compartir, d'interessos comuns... ha sobreviscut als grans canvis.

Però vols dir que estan en perill les associacions «físiques»?

Jo veig que als ateneus, al món associatiu en general, hi ha més gent gran. Podríem pensar que no hi ha relleu,

però, en primer lloc, cada vegada hi ha més gent gran, són majoria, i, en segon lloc, és normal que la gent en el seu cicle laboral estigui més per altres coses. Jo voldria creure que l'associacionisme no està en crisi. Em preocupa, vull que continuï com és ara. Veure que hi ha ateneus, centres culturals, corals, clubs de lectura, esport formatiu o qualsevol cosa que arreplegui gent per fer una mateixa activitat i passar una estona junts, sortir de casa, deixar el mòbil. A Catalunya crec que l'associacionisme és un fet diferencial positiu. Reconec, però, que jo no soc soci de cap entitat (només del Club Joventut Badalona!).

La teva família sí va participar d'aquesta pulsio...

El meu pare va fer teatre amateur a La Catequística, a Figueres. La meva connexió amb el món ateneista és que el meu avi va ser president del Casino Menestral

de Figueres als anys cinquanta, una època gens fàcil. I ara, doncs, la meva germana està al Cor de Marina, de Badalona, i els nebots juguen a bàsquet al Círcol... Ciutats com Badalona, on he viscut molts anys, que s'han fet tan grosses en poc temps, han patit una mica més la capacitat d'associar-se, però té un nivell associatiu que està bé.

Dius que tens una nena mimada i aquesta sí que té a veure, amb la tradició...

La meva nena mimada és la nostra revista, *El món d'ahir*. Costa molt tirar endavant una revista en paper. L'últim número va de França, l'anterior anava sobre la moda, l'altre, sobre els rius, un altre sobre com es veia el futur en diverses èpoques de la humanitat... Temes des d'un punt de vista històric. Té un disseny molt atrevit (té dos premis Laus), és trimestral i ja té set anys!

La televisió ha canviat radicalment en els últims anys. Allò de veure plegats la tele i l'endemà comentar la pel·lícula també era associacionisme i es va acabar...

Depèn, tot torna. Hi va haver un moment en què realment pensàvem que a les plataformes tothom miraria el que volgués a l'hora que volgués i que l'efecte cita es reduiria als esports. Però ara veiem que Amazon emet *OT* en directe i arrasa en audiència entre els joves. Si Amazon obre aquest camí, diluirà la diferència entre els canals convencionals i les plataformes. Aquest associacionisme de mirar una cosa junts a la tele, tots a la mateixa hora, es troba a faltar. Perquè comentar una sèrie quan un ha vist només un capítol i l'altre quatre temporades, doncs, no és el mateix. El que és positiu és que aquesta revolució de l'audiovisual dona llocs de treball. Alguns, encara precaris, s'han de millorar, però hi ha feina creativa, qualificada. És bo que el sector s'expandeixi com s'està expandint.

Tu ets la viva imatge de la persona que té el luxe de gaudir de la seva feina. Ho ets?

Ha, ha, ha! No, això entra en el terreny de la psicologia. Jo soc un insatisfet crònic i la gent com jo, disfrutar, disfrutar... poc. Justament estic content perquè si hagués deixat el programa fa deu anys, hauria començat a buscar què fer amb urgència. Ara ha estat la primera vegada que he plegat i he dit: a veure què

«He estat molt esclau del meu neguit interior, de demostrar-me coses a mi i als altres»

«Com a feina, l'humor pot ser molt seriós, tant, que jo me n'he atipat»

Està passant de TV3 amb Jair Domínguez i Òscar Andreu (2022)

Amb Queco Novell i Manel Lucas al *Minoria Absoluta* de RAC1 (2000)

Celebració dels 15 anys del programa *Polònia* de TV3 (2021)

passa. Jo he estat molt esclau del meu neguit interior, de ganes de fer coses, de demostrar-me coses a mi i als altres. Això no m'ha permès disfrutar de les coses que he fet tant com m'hagués agradat. Però aquest caràcter també m'ha permès fer moltes coses que, si no, no hauria fet per falta de voluntat... És *lo comido por lo servido*.

De tota manera, no es pot dir que estiguis aturat...

No! Escric un article setmanal a l'*Ara*, dirigeixo la revista, continuo sent productor executiu de l'*Està passant* i del *Polònia*. Cada dia tinc coses a fer, però si un dia toquen les quatre i no tinc res concret, doncs me'n vaig a casa i no passa res. I això no m'ha estat fàcil.

Quina ha estat la clau de l'èxit de Minoria Absoluta?

Vam tenir la sort, i l'encert, de fer dos programes molt llargs (el *Polònia* i l'*Està passant*). Això ens va fer carregar una mica la creu de productora que viu de TV3. Per una banda, és un orgull poder fer televisió en català, al nostre país, però, per altra banda, no reflecteix la realitat de la productora: fem documentals per a Discovery Max, per a National Geographic, per a Televisió Espanyola, vam fer *La Guerra Civil en color*, reportatges i documentals sobre la Transició, hem fet ficció, una sèrie a Netflix, la pel·lícula *El mestre que va conèixer el mar*, i *Parenostre* (sobre la confessió de Jordi Pujol, dirigida per Manel Hueriga, amb Josep Maria Pou i Carme Sansa, i guió meu, ara en postproducció), exposicions immersives. L'activitat és molt diversa.

Llegeix l'entrevista sencera aquí:

Recordant l'avi, president del Casino Menestral Figuerenc:

PER QUÈ ÉS IMPORTANT INCORPORAR, COM A SUPORT, PERSONES QUE TREBALLEN EN BENEFICI DE LA COMUNITAT?

Teresa Clavaguera Viñals
Cap de l'Àrea de Mesures Penals Alternatives del Departament de Justícia, Drets i Memòria

repari el dany ocasionat i que es responsabilitzi de les seves accions fent una activitat positiva per a la comunitat. La persona penada està durant tot el procés sota el seguiment socioeducatiu d'un delegat d'execució de mesures que és qui identifica el recurs adient per a cada cas i vetlla per l'encaix de la persona penada amb l'entitat assignada.

Els treballs a fer poden ser de tota mena mentre siguin d'utilitat pública i d'interès social com: atenció a gent gran, distribució d'aliments, neteja de boscos, suport a brigades municipals, treball en biblioteques públiques, arxius, centres escolars, universitats, hospitals, neteja de façanes, atenció en ludoteques, en protectores d'animals...

Per a l'execució d'aquestes mesures cal comptar, indefectiblement, amb el suport dels recursos comunitaris, tant d'institucions i entitats públiques

(ajuntaments, diputacions, consells comarcals, conselleries, empreses públiques), com d'entitats privades sense ànim de lucre (ONG, associacions, fundacions, entitats culturals i esportives, menjadors socials...).

A través de la realització de treballs no remunerats en aquestes entitats es persegueix que la persona penada descobreixi el sentit i la utilitat dels serveis que tenen una dimensió social. D'altra banda, aquesta mesura pretén implicar la comunitat en la resolució de conflictes, fer participar activament les institucions públiques i les entitats d'iniciativa social en la reinserció dels penats i minimitzar els estereotips sobre la delinqüència i els seus protagonistes. Mobilitzar la persona penada perquè dugui a terme una acció positiva, d'utilitat pública i amb un interès social resulta un benefici per a ambdues parts i millora la cohesió social.

Les mesures penals alternatives inclouen aquells supòsits previstos pel Codi Penal en què, davant la comissió d'un fet delictiu, els òrgans judicials poden aplicar una resposta sancionadora alternativa a l'ingrés en un centre penitenciari.

Els treballs en benefici de la comunitat (TBC) són una mesura penal alternativa que consisteix en el fet que la persona penada du a terme activitats de caràcter social en entitats del seu entorn comunitari. Amb aquesta mesura es pretén que la persona infractora

Les entitats que acullen persones penades per a la realització dels treballs en benefici de la comunitat col·laboren en el seu procés de reinserció social i a la prevenció de la reincidència delictiva. Amb la seva col·laboració, les entitats actuen com a agents de canvi per a les persones penades, posen valor a l'activitat que realitzen i contribueixen a la seva autoestima.

El programa de TBC permet que la societat organitzada participi en la rehabilitació de les persones que han

comès un il·lícit penal i contribueixin als processos de desistiment de les persones que han comès delictes. Les mesures penals a la comunitat converteixen la reinserció de les persones que han comès un delictes en un projecte comú del qual en som corresponsables tots, perquè ens necessitem per dur a terme una tasca que és sinònima de progrés i que permet que les persones que cometen delictes de poca gravetat puguin assumir la seva responsabilitat penal sense l'efecte negatiu que suposa la presó.

Finalment, em cal assenyalar la magnitud que aquestes mesures suposen en el sistema d'execució penal català: en un dia qualsevol més de 6.000 persones estan fent un TBC a Catalunya, en més de 1.800 entitats, que ofereixen més de 4.000 equipaments. En aquest sentit, les mesures penals alternatives són l'aposta més moderna i eficient — el nivell de reincidència és inferior al 10% —, alineada amb les societats més avançades i socialment sensibles, més sostenible econòmicament i social.

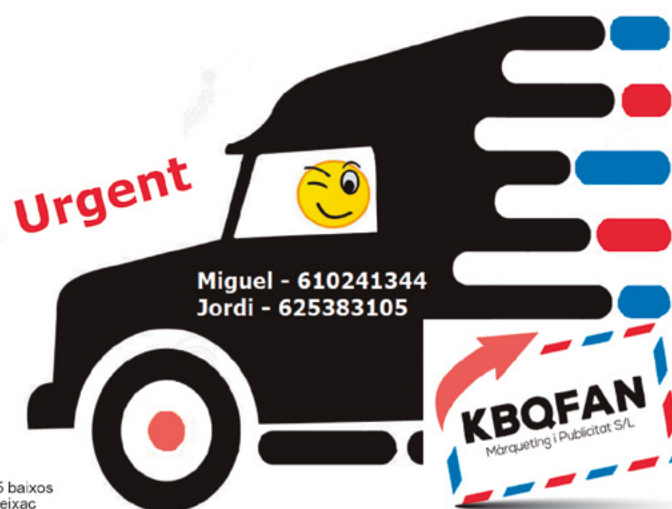
**Mailings
Etiquetatges
Introducció de dades
Manipulacions diverses**

**Dte.10%
Entitats Federades**

935750691
www.kbqfan.com
kbqfan@kbqfan.com

**Transports
Missatgeria Urgent
Rutes**

Anselm Clavé, 5 baixos
Montcada i Reixac

Alguns fundadors del Foment i Sindicat Agrícola asseguts al voltant d'una taula del pati del Foment. AMSJD. Donació de Dimas Badell

Aïllada del poder polític real, la societat civil catalana va desenvolupar l'associacionisme a partir de mitjan segle XIX. Les entitats, igual que en l'actualitat, van ser un instrument vàlid i oportú per garantir i millorar aspectes de la vida dels socis en particular i, en molts casos, del conjunt de la població. En aquells temps Sant Joan Despí (Baix Llobregat) era un petit municipi agrícola, amb poc més d'un miler d'habitants, força condicionat per la proximitat a Barcelona, que influïa en gran manera la seva vida política, econòmica i social.

L'associacionisme cultural i recreatiu de Sant Joan Despí es vertebrarà principalment al voltant de dos espais d'oci, dos cafès: Cal Just i Cal Gil, que es remunten als anys cinquanta i seixanta del segle XIX i que seran el ferment de les dues realitats polítiques i socials antagòniques de la restauració al municipi. El Centre Regionalista o Cal Just representava, durant la restauració, el catalanisme conservador de la Lliga, mentre que el Foment o Cal Gil era proper al Partit Radical de Lerroux (de caràcter republicà i d'esquerrres). Ambdós corrents socials i recreatius es complementaran i competiran alhora, tot intentant, sense aconseguir-ho, hegemonitzar el panorama cultural santjoanenc.

A partir de l'any 1853 ja es pot seguir l'aparició de diferents locals que es dediquen a l'oci i que seran el bressol del futur moviment associatiu. Es tracta de cellers, botigues de licor, cafès o taules de billar que promouran la sociabilitat. Josep Català instal·larà una taula de billar en una adreça desconeguda. El mateix 1853 Joan Baixas instal·larà una altra taula de billar a la Plaça. L'any 1855 Just Oliach té la llicència per a una «botiga de vins generosos, aiguardents i licors» al carrer Major, a la qual l'any 1856 afegirà una taula de billar, que es mantindrà com el cafè econòmic de **Cal Just** i serà un dels nuclis de l'associacionisme santjoanenc. L'any 1869 Joan Vives disposa d'una altra llicència per instal·lar una altra taula de billar, que esdevindrà el cafè de **Cal Gil** quan el regenti el seu fill, Joan Gil Vives.

Cal Gil, l'Ateneu, l'Antiga Unió i el Foment

Cal Gil serà el cafè on es formarà l'Antiga Unió, que

donarà pas al Foment i Sindicat Agrícola des de 1920. Serà la seu de la primera associació cultural santjoanenca, la Societat Coral de Flora, creada l'any 1863. També acollirà l'Ateneu, fundat l'any 1882 per tal d'ampliar l'oferta educativa del municipi. L'edifici on està emplaçat actualment el Foment s'inaugurà a finals de 1872. Amb posterioritat, l'edifici ha sofert diverses reformes i millores.

És difícil precisar la data de constitució de l'Ateneu de Sant Joan Despí, ja que, si bé el brodat de l'estendard ens indica l'any 1882, no és fins a l'any 1890 que disposem del primer llibre d'actes. L'Ateneu de Sant

Postal del carrer Major del 1914. L'edifici amb la cartel·la al balcó és la cafeteria de Cal Gil. AMSJ

Aspecte de l'interior de la Sala del Centre Regionalista durant la celebració de la *Fiesta de la Raza* (1916). Fotografia de Brangulí

EL FOMENT CULTURAL I ARTÍSTIC, MÉS D'UN SEGLE AL SERVEI DE SANT JOAN DESPÍ

Text: **Alejandro Ros Mateos**

Amb la col·laboració de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana

L'any 2020 el Foment Cultural i Artístic de Sant Joan Despí (Baix Llobregat) va celebrar el centenari de la seva constitució, però, en realitat, l'entitat —entesa com un grup de persones que treballava per la vida associativa del municipi— feia molt més que existia. A finals del segle XIX ja es podia veure una viva societat civil santjoanenca que es vertebrava al voltant de dos espais: Cal Gil i Cal Just. La dictadura franquista va colpejar aquesta dinàmica. Avui el Foment continua com a dipositari d'aquesta tradició associativa. El 2022 el llibre *Cafè, billar i sala. L'associacionisme cultural i polític a Sant Joan Despí (1874-1975): el Centre Regionalista i el Foment Cultural i Artístic*, va guanyar la IX beca de recerca històrica Terra d'Ateneus que es convoca cada any.

« Fins al 1939 la vida associativa santjoanenca s'ordenava al voltant de Cal Gil i Cal Just, dos cafès d'on sorgiran el Foment i el Centre, amb tendències enfrontades »

L'envelat del Foment per la festa major de 1950. Durant molts anys el Centre i el Foment van organitzar la festa major. AMSJD

Joan s'inscriurà dins la vessant educativa i de formació cultural que realitzaran aquestes institucions. Durant els primers anys d'existència les classes s'impartiren al cafè de Joan Gil en dos horaris, diürn i nocturn. Malgrat que a Sant Joan Despí funcionaven les Escoles Públiques, molts nens no podien assistir a l'horari diürn. L'existència d'ateneus populars suplia, en part i amb molt d'esforç, aquest greuge.

Cal Just i el Centre Regionalista

Cal Just, altrament, serà el cafè on esdevindrà el Centre Regionalista, de tendència catalanista i conservadora. El Centre Regionalista allotjarà diverses entitats recreatives i culturals: la Jovenil, els Pomells de Joventut i el Teatre «Companyia Dramàtica». Durant molts anys van organitzar l'envelat per a la festa major. L'edifici del Centre Regionalista fou construït l'any 1893 a partir del projecte del mestre d'obres Joaquim Codina

Malalí. L'any 1924 Josep Maria Jujol va projectar un nou escenari en l'espai que abans ocupava el terrat.

Imatge de grup de principis de segle xx a les portes del Centre Regionalista. AHMS

Des de 1899 hi havia a Sant Joan Despí un petit nucli de catalanistes que, tot i adherir-se com a col·lectiu a diversos actes catalanistes, no aconseguiren formar un grup estable, en forma d'associació, fins al 1902. A partir de 1916 es constituirà com a Centre Regionalista (de caràcter catalanista conservador, molt unit a la Lliga).

« La derrota de la República el 1939 va significar la fi de l'associacionisme dual, només el Foment va sobreviure vigilat pel franquisme »

Entre 1882 i 1920 es gesta una nova entitat de caràcter catòlic i femení: l'associació de les Filles de Maria. No hi ha una data precisa per a la seva fundació. L'objectiu de l'entitat fou l'organització d'actes pietosos i recreatius (com el teatre o la música) per a les noies de la parròquia. Era l'única possibilitat de sociabilitat de moltes dones de Sant Joan. El mecenatge continuat d'Engràcia Viñas Güell és imprescindible per tal de comprendre la consolidació de l'associació de les Filles de Maria. Així encarregà l'any 1916 a l'arquitecte Ignasi Mas i Morell la construcció d'un cobert bigat al costat de casa seva, que cedí a l'associació i que actualment és la seu de l'espai El Castanyot.

República i Guerra Civil: canvis i pèrdues

Durant la Segona República es van mantenir les associacions existents, com el Centre i el Foment, i en van aparèixer de noves. La política impregnava també les entitats i va continuar la dualitat del període de la restauració. A partir del 1931, però, el Centre passarà a denominar-se Centre Català Mutualista i serà la seu de l'Esquerra Republicana de Catalunya, mentre que el Foment lliscarà cap a les posicions més conservadores de la Lliga. Aquest canvi de tendència s'ha d'entendre a partir de l'evolució ideològica dels prohoms del Centre, com els alcaldes republicans Lluís Carbonell o Pere Ollé, que van passar de la Lliga a ERC.

El 1936, la població estava polaritzada entre el Front d'Esquerres i el Front d'Ordre, i amb l'esclat de la guerra, i el trasbals de les morts, les penúries

i les col·lectivitzacions, la situació va canviar profundament. El Foment i Sindicat Agrícola va ser confiscat i convertit en el Casal de la JERC, que el compartia amb la JSC, mentre que el Centre Regionalista, l'anterior seu de la JERC, s'utilitzà per la Unió de Rabassaires.

Un cop finalitzada la Guerra Civil la vinculació del Centre Regionalista amb el catalanisme i l'ERC significà la mort de l'entitat i la *damnatio memoriae* sobre la seva existència. El Centre va ser clausurat per la seva significació catalanista i per haver estat seu de l'ERC i de la Unió de Rabassaires. Inicialment, el local va ser utilitzat per l'Auxili Social. La sala de teatre s'abandonà i els baixos es reobriren l'any 1941 com el Bar Sugranyes, un establiment sense cap connotació associativa. Finalment, l'any 1990 l'edifici es va enderrocar.

Desapareixien la pluralitat de partits i entitats i es constituïa la Falange, que no tenia presència prèvia al municipi. Les entitats que no van desaparèixer es van mantenir com a espais d'oci, alienes a tota vinculació política i sotmeses a un rigorós control ideològic. Amb la desaparició del Centre Regionalista, el Foment va esdevenir el gran referent associatiu del municipi. El 1941 va canviar el nom Foment i Sindicat Agrícola per l'actual **Foment Cultural i Artístic**, seguint la directiva que ordenava separar les institucions recreatives de les econòmiques. El Foment es va convertir en el centre organitzador de la vida cultural santjoanenca i el seu edifici va ser la seu de moltes entitats, com el Club Esportiu de Futbol, l'Esbart Dansaire, el Cor de Flora, el grup d'escacs... Vinculats al Foment, i sempre

Federació d'Ateneus de Catalunya

SUBSCRIU-TE A LA REVISTA

#SomAteneus
#SomCultura
#SomEssencials

Preu subscripció anual
20€
(3 números)

L'edifici del Foment en l'actualitat. Es pot observar una façana unitària, originària de 1923, després de diverses reformes i restauracions.

sota la tutela i supervisió de les autoritats polítiques del règim, es van continuar les activitats de teatre, dansa i música, sense oblidar l'organització de la festa major a l'agost, amb la construcció de l'envelat.

De la represa democràtica al moviment associatiu actual

L'associacionisme santjoanenc durant el franquisme va viure un període difícil i silenciats fins a la recuperació de les llibertats després de la mort del dictador. Les associacions van ser una vàlvula d'esbarjo en els moments difícils i van acompanyar els canvis de la societat. Una societat que es va

multiplicar i es va fer més plural, més dinàmica, més complexa. També va ser complicada la sortida de la dictadura: el 1978 l'edifici del Foment va patir un incendi que va calcinar l'escenari del teatre i per reconstruir-lo va ser necessària la creació d'un patronat amb l'Ajuntament. En aquest context el Foment continua la seva tasca integrat des de l'any 2003 en la Federació d'Ateneus. La seva tasca continua tan necessària com abans, tot i que és compartida perquè hi ha moltes i més diverses entitats i l'administració actual té un paper proactiu. En aquest marc, el Foment ha celebrat el seu centenari i manté la seva activitat com a punt de trobada, d'oci i cultura.

SUBSCRIPCIÓ PER CORREU

DADES PERSONALS

Nom i Cognoms
Domicili
Codi Postal
Població
Telèfon
Correu electrònic

SUBSCRIPCIÓ ANUAL: 3 números 20 €. Data de subscripció:
FORMA DE PAGAMENT: Ingrés a CaixaBank: ES59 2100-0835-12-0200364124
Retalleu i envieu aquesta butlleta a: Federació d'Ateneus de Catalunya.
Plaça Víctor Balaguer, 5, 1r 08003 Barcelona.

SUBSCRIPCIÓ EN LÍNIA

Ompliu el formulari de subscripció que trobareu a www.ateneus.cat

La **Diputació de Barcelona** fa costat a les entitats i federacions que mantenen viva la cultura popular i tradicional perquè aposta per la cultura al territori.

www.diba.cat/cultura

ANIVERSARIS SINGULARS D'ATENEUS 2024

EL CASAL D'OLESA CELEBRA EL SEU CENTENARI

Aquest 2024 El Casal d'Olesa celebra 100 anys d'història, coincidint amb l'aniversari de l'edifici original, amb diferents actes d'homenatge als seus col·laboradors. L'edifici actual, inaugurat el 2007, té d'una sala de teatre amb 250 localitats, a més d'una sala polivalent.

L'acte principal de la commemoració va ser la Festa del Centenari, el passat 20 de gener, amb jocs, tallers, teatre i cercavila per a infants, finalitzant amb un concert de *Virginia & The Woolfs*, a l'Escorxador. El diumenge 21 es va celebrar la Missa en Acció de Gràcies a la Parròquia de Santa Maria d'Olesa i una representació d'Els Pastorets.

Al maig hi haurà una exposició sobre El Casal, de la qual es publicarà també un llibre commemoratiu. L'activitat continuarà tot l'any, com a reconeixement a les diferents entitats que van néixer a El Casal, com Olesa Sardanista o l'Esbart Olesà, així com els equips de futbol sala i bàsquet.

50è ANIVERSARI DE L'AGRUPAMENT ESCOLTA ESPLUGA VIVA

L'Agrupament Escolta Espluga Viva va néixer el setembre del 1974 per promoure un escoltisme laic, coeducatiu i defensor de la llengua. Han portat la Flama del Canigó a Esplugues durant aquests 50 anys i han participat en diferents marxes reivindicatives i solidàries. Han consolidat el grup de Tradicions i Costums i el Centre Excursionista d'Esplugues, i organitzen, des de fa 15 anys, el Festival Arrelat de música i dansa d'arrel.

La festa central del 50è aniversari serà el 8 de juny al local i jardins de l'Espluga Viva, amb gimcanes, concert vermut, paella popular, un concert a càrrec de la Portàtil.FM, un ball de nit, activitats infantils i la inauguració de dues exposicions.

La celebració del cinquantenari inclou altres activitats com una excursió en autocar al Gra de Fajol per commemorar la instal·lació de la creu del 25è aniversari (26 de maig) i un concert jove al Parc de les Tres Esplugues (1 de juny).

LA SOCIETAT CORAL L'ESPIGA DE LES CORTS FA CENT ANYS

La Societat Coral L'Espiga de Les Corts va ser fundada el 1924 per Pere Riera i Soler, el pare Peret, amb l'objectiu de reunir i aglutinar la joventut del barri. El 1926 ja eren 35 cantaires, tots homes, seguint la idea de Cors de Clavé.

El pare Peret va presidir l'entitat fins al 1936, inici de la Guerra Civil i de la confiscació de l'entitat per l'exèrcit republicà. El 1949 es va reprendre l'activitat sota el nom de Societat Coral L'Espiga de les Corts.

Amb el lema *Cent anys, cent veus*, l'acte central tindrà lloc el 12 de maig a l'Auditori AXA de Barcelona. La coral de L'Espiga, juntament amb quatre corals convidades, sumaran més de 100 cantaires que interpretaran diverses cançons, junts i per separat. La part musical s'intercalarà amb escenes de *La Història de L'Espiga* per part del grup de teatre. Al llarg de l'any, el centenari també inclourà activitats de les seccions d'Escacs, i de Jocs de Rol i Estratègia.

UN SEGLE DE LA SOCIETAT ALIANÇA PALMARENCA

La Societat Aliança Palmarenca va néixer l'any 1924, quan un grup de joves del poble, disconforme amb el funcionament del teatre de la Societat la Palmerina i amb aspiracions de fer coses noves i diferents, van decidir buscar un lloc adequat per construir un local per dur a terme els actes d'una nova societat recreativa. Quan es va fundar, l'entitat comprenia dues seccions: la Recreativa i la Benèfica (Hermandad de Socorros Mútuos).

La commemoració del centenari va començar el passat 16 de febrer amb el Concert de l'Escolania de Montserrat i seguirà amb activitats com l'actuació de l'Orquestra Costa Brava per la festa major petita (15 de maig) o una visita al Parlament de Catalunya.

Com a acte central, el 6 de juliol hi haurà una exhibició castellera al matí amb els castellers de Sant Feliu i de Molins de Rei i, a la tarda, la presentació del llibre commemoratiu del centenari i un berenar amb els socis.

CENT ANYS DEL CENTRE DE SANT MARTÍ SARROCA

La Societat Cultural i Recreativa El Centre es va crear el 1924, a l'any d'instaurar-se la dictadura de Primo de Rivera. El Centre ha estat crucial per a la vida cultural i social del poble, només interrompuda pels tres anys de la Guerra Civil. Des de llavors no han parat, tot assumint un seguit de canvis de nom i d'orientació de les seves activitats, amb el ball popular com a principal atracció. Actualment, El Centre acull altres entitats com la Coral Sarroca Nova, els Petits Cantaires, i l'Agrupació Teatral i Dansaire Castell Sarroca.

La inauguració del centenari va tenir lloc el passat mes de gener amb una trobada amb 20 antics presidents de l'entitat. I, a finals de gener, van retre un homenatge al soci més antic, Miquel Folch.

L'acte institucional està previst el dia 11 de novembre, dia de Sant Martí, i durant l'any se celebraran altres activitats com concerts, balls de saló, vermuts musicals i dinars socials.

Autor: Sílvia Martínez Feixas
Títol: *El carrer del Casal*
Tècnica: Dibuix digital amb pinzells que simulen l'aquarel·la

«Al cor del carrer, grans i petits omplen de vida el Casal Popular. És aquí, al carrer del Casal, on es comparteix i es crea. Un lloc on, des de la senzillesa de la quotidianitat, sorgeixen les històries i s'amaguen els records.»

Sílvia Martínez Feixas (Cabrils, 2001) és una estudiant universitària d'educació primària i monitora de lleure, apassionada de les arts plàstiques i, en general, de totes aquelles activitats creatives o artesanals. Així mateix, ha col·laborat fent d'il·lustradora en diferents projectes del poble.

El Casal Popular de Vilassar de Dalt és una entitat que té més de 130 anys d'història. Va néixer com a centre catòlic i, en l'actualitat, té més de 200 socis i acull la Coral Mareny, el Club d'Esplai Vilassar de Dalt i un grup de teatre que encara representa cada any per Nadal *Els Pastorets*. També organitza activitats culturals, com les Caramelles, vetllades d'estiu i xerrades.

JUAN CARLOS OLIVARES
 Crític de *La Vanguardia*

El secret sense explotar dels ateneus culturals

Barcelona és diferent. Si pensem en teatre, ha de ser de les poques capitals que no disposen d'un teatre municipal del qual presumir, com fan francesos o alemanys. Animat per l'esperit noucentista, va haver-hi un intent d'aixecar un monumental Teatre de la Ciutat, en la nova Via Laietana, a partir del projecte guanyador de 1923. Després va arribar Primo de Rivera i la seva dictadura i mai més es va saber d'aquest gran teatre de la ciutat.

La cosa pública i l'escenari sempre han tingut aquí una relació, com a mínim, complexa, sobretot a l'hora de construir el relat de com i qui assumeix la responsabilitat de la cultura ciutadana. En absència de l'administració, a Barcelona s'imposa una potent xarxa d'iniciatives associatives, cooperatives o ateneus populars —o la combinació de totes dues identitats—, que en molts casos compta amb sala d'actes (un escenari) i un grup de teatre amateur. D'aquests centres sorgeix en els anys cinquanta del segle passat l'impuls renovador del que seria, dues dècades més tard, la cara visible de la renovació del teatre català. Un revulsiu més de personalitats individuals que un moviment col·lectiu abanderat per aquestes entitats bressol.

A més de les significatives ocupacions del Teatre Lliure en la cooperativa La Lleialtat de Gràcia i, molt més recent, de la Sala Beckett en el que va ser la Pau i Justícia del Poblenou, l'intent de crear un punt d'exhibició de teatre musical en L'Aliança del Poblenou, el suport dels Lluïsos de Gràcia a les joves companyies i la reivindicació per convertir el Teatre Studium, en l'antic temple-taller Masriera, en un nou ateneu popular; potser seria interessant superar la inèrcia d'iniciatives aïllades i aprofitar de manera més organitzada aquestes sinergies que connecten els ateneus amb l'escena barcelonina des de fa dècades. Un punt de trobada molt més sòlid i col·lectiu entre l'històric alè de l'associacionisme de Barcelona i les noves generacions del teatre català, sempre mancats d'espais per als seus projectes..

Jordi Pardo

Entrevista al president del Cercle de Cultura al Centre Sant Pere 1892

«LA CULTURA NO ÉS UNA DESPESA, ÉS UNA INVERSIÓ»

Text: **Imma Fernández**

Fotografies: **Lluís Bou**

Jordi Pardo, president del Cercle de Cultura i director de la Fundació Casals, pretén impulsar una agenda compartida de tots els àmbits de la cultura i reivindica la seva importància com a instrument fonamental per a la qualitat de vida, cohesió social, competitivitat i desenvolupament econòmic del país. Considera que el gran repte de les institucions vinculades a la cultura popular és la modernització i la innovació. «Cal que apostin per implicar els joves», afirma.

El Cercle de Cultura es va fundar el 2010, amb quins objectius?

Neix de la mà de gent emprenedora, vinculada a la cultura i l'economia, que volia relacionar-les ambdues, un espai que ningú havia fomentat. Hem fet fa poc un procés participatiu amb persones de tots els àmbits de la cultura i s'ha constatat que la seva principal feblesa és que no hi ha una agenda compartida, tothom va a la seva. Al Cercle hi ha gent del sector públic i privat, gestors, creadors, artistes... que volen enfortir l'agenda compartida, des de la cultura popular fins a l'audiovisual o el patrimoni. És un espai plural i divers per fomentar el diàleg i la cooperació.

I quina és la relació d'aquesta entitat, que sorgeix de l'elitista Cercle d'Economia, amb la cultura d'abast popular que fomenten els ateneus?

El Cercle d'Economia va néixer en el context de la

dictadura per posar l'economia al servei de les persones. El Cercle de Cultura és una modesta iniciativa que reivindica la cultura com a instrument fonamental per a la qualitat de vida, cohesió social, competitivitat i desenvolupament econòmic.

Pel que fa a finançament, hi ha hagut millores.

L'increment del Departament de Cultura en els darrers anys és un pas endavant. Catalunya tenia xifres impresentables i caldria continuar millorant per acostar-nos, no només a França o Alemanya, sinó a Portugal. També un gran pas és la reforma de la Llei de Mecenatge, però caldria una llei autonòmica i, sobretot, incorporar la cultura en la planificació estratègica del país. La cultura no és una despesa, és una inversió. La despesa pública de tot l'Estat dedicada a cultura és el 0,2% i l'impacte directe en el PIB suposa el 3,4%, i s'hauria d'afegir l'impacte indirecte, com en el turisme.

«Falta posar la cultura com a motor de millora col·lectiva»

Som el primer destí turístic de la península i Espanya, el segon mundial. Falta millorar la gestió?

Sí, Catalunya és molt rica culturalment. Tenim Empúries, Poblet, Tàrraco... Però no hem estat capaços de connectar l'èxit de turistes amb la demanda de la resta del país. Als JJOO es va fer el primer pla estratègic a Europa on es va incorporar la cultura com a factor de millora. Es van fer els JJOO culturals i es van posar el MACBA, el CCCB, la Filmoteca... a un barri estigmatitzat com el Raval.

«Un territori actiu culturalment acaba sent més atractiu», diu.

A Olot la baixa deserció social està relacionada amb la inversió en cultura. I com s'explica que una ciutat petita com Barcelona capti talent, tingui el Mobile Congress, i sigui capdavantera a innovació...? L'atractiu cultural té molt a veure. Falta posar la cultura com a motor de millora col·lectiva. Pot ajudar a tots els sectors, a activitats tradicionals com ha passat amb la cultura del vi.

Quines sinergies podrien cercar el Cercle amb la Federació d'Ateneus de Catalunya per posar en marxa noves iniciatives culturals?

Col·laborem i hem fet algunes activitats. Tenim convenis i col·laboracions amb els ateneus, amb els gestors culturals, l'associació de museòlegs, ADECA, Proa... Cal sumar les mirades per millorar el conjunt.

Ha format part d'algun ateneu o entitat sociocultural?

Formo part des de jove de l'Associació Cultural de Granollers, que ha fet 75 anys i té una gran tradició al teatre. Va ser una referència durant la dictadura, té el cineclub més antic d'Espanya i va crear una fundació per a activitats escolars d'arts escèniques; perquè els nens aprenguin que s'ho poden passar bé a un museu o a un concert de música clàssica.

Quina és la seva opinió sobre la tasca que fan els ateneus pel foment de la cultura de proximitat?

Són un patrimoni que s'ha de fer valdre i il·lustren com des del segle XIX i principis del XX van servir molt per democratitzar la cultura i impulsar l'accés de tots a ella.

Quin paper ha de tenir la cultura popular?

El gran repte que tenen les institucions vinculades a la

cultura popular és la seva innovació i modernització. Manifestacions tradicionals com la sardana, els castellers... formen part de la cultura popular, però ara la major part dels joves estan per altres coses, i s'hauria de connectar amb ells. Que no es perdin ni les tradicions ni les coses noves. Els ateneus han d'implicar els joves, perquè hi hagi continuïtat. I no és fàcil. És clau la participació, que puguin formar part de l'organització de projectes culturals, paper fonamental dels ateneus.

Quines estratègies poden crear demanda?

Depèn de les famílies, l'escola i les polítiques públiques. Cal lluitar per l'accés a la cultura, si no només farem consumidors d'entreteniment. Però molts pares i mares han dimitit. Cedeixen a l'escola el saber cultural. Els deixen amb els mòbils i ja els educarà l'escola. I aquesta ja té molts problemes; l'objectiu seu no hauria de ser fer aprovar una assignatura, sinó formar ciutadans amb curiositat, autocrítica i coneixement del món on viuen.

Què pensa d'iniciatives com els bons culturals per als joves i Cap Butaca Buida?

Els bons estan bé, però han d'anar units amb l'educació de les persones, i aquesta comença a la família per donar valor a la cultura. I Cap Butaca Buida és una magnífica iniciativa, com la Nit dels Museus, o el Sant Jordi.

El consum cultural i les estratègies de comunicació han canviat amb les noves tecnologies. Manen els instagramers, els youtubers...

Vivim molts canvis. El món de la cultura està incorporant amb molta força l'àmbit de l'entreteniment. Una cosa és fer negoci i, una altra, una cultura que no està vinculada a la frivolitat i el negoci, encara que una obra de qualitat pot ser rendible. Hi ha una gran confusió pels canvis i estem a la prehistòria del món digital. El foc va trigar set-cents mil anys en arribar a totes les comunitats, el mòbil, uns set anys. Ara les novetats s'implementen en setmanes.

Ara el 60% de la cultura es consumeix a casa.

Què hem de ser: subjectes que es passin la vida a casa, teletreballant i consumint cultura sense relacionar-se? El contacte i l'experiència personals poden substituir-se? Jo tinc un lema: en el futur, el luxe, en el sentit de viure activitats magnífiques, es construirà amb espai, temps i autenticitat. Accions autèntiques viscudes a espais reals i sense presses.

«Cal lluitar per l'accés a la cultura, si no, només farem consumidors d'entreteniment»

Què es podria fer per difondre més i millor la cultura?

El gran element que ha canviat és el concepte de prestigi social. Aquí al costat del Centre Sant Pere 1892, al número 27 del carrer Sant Pere Més Alt, Pau Casals va tenir el 1926 la iniciativa d'una Associació Obrera de Concerts, que va tenir un impacte social brutal. Els mateixos artistes i grans orquestres que actuaven per a la burgesia al Liceu ho feien per a tot el poble, camperols, obrers... en sessions matinals. Hi havia escola de música i gent senzilla accedia a la cultura, que era símbol de dignitat social. Ara la cultura ja no està relacionada amb el prestigi social, només cal mirar el perfil de molts líders del moment.

La Fundació Pau Casals que dirigeix va col·laborar l'any passat amb els ateneus amb l'espectacle Un concert a la Casa Blanca.

És una obra magnífica. El 13 de novembre de 1961 Pau Casals va actuar per segona vegada a la Casa Blanca. El protocol era tenir 5 minuts de conversa amb el president, Kennedy. Van estar-hi una hora!

L'obra especula amb el que van parlar. Pau Casals és un dels noms més universals de la cultura catalana, però quants catalans han estat al museu Pau Casals? És d'interès nacional, remodelat el 2022, nominat el 2024 entre el 50 millors museus d'Europa i ofereix una experiència fascinant que connecta els legats de Casals amb l'actualitat. El 56% dels catalans no posa un peu a un museu.

Un repte difícil.

A les utopies no s'hi arriba mai, però és important tenir utopies per acostar-s'hi.

Vostè ha viscut a molts països. Què pensa de la projecció cultural catalana al món?

La cultura ha estat el més important per a la identificació del que és Catalunya, un territori petit amb una densitat creativa i de manifestacions populars extraordinària. A diferència d'altres territoris, l'existència de grans noms i projectes rellevants ens ha permès ser reconeguts al món sent un territori petit.

Xavier Amat i Puig
Periodista cultural

TOT UN MÓN DE FESTIVALS

El Balla Vallès i el Franquesa, l'Overlook i el Clot amb Blues, el Jazz de Figueres i l'A Peu de Carrer, l'Interfado i el Creafest... Prop d'una trentena de festivals al llarg i ample de la geografia catalana tenen el segell dels ateneus. Aquestes entitats són organitzadores d'unes cites, en la majoria de casos de periodicitat anual, que porten cultura als respectius territoris. Què empeny els ateneus a tirar-los endavant? Amb quines dificultats topen? Com varen començar el seu camí? Quin valor afegit donen a les entitats organitzadores? Ens endinsem en el món dels festivals impulsats pels ateneus.

El veterà festival Dansàneu ofereix una àmplia proposta de dansa —de contemporània fins a cultura d’arrel— i música d’alta qualitat

Esdeveniments com el **Festival Jazz Terrassa**, el **Dansàneu**, els **Premis Zoom** o el **Terror Molins** tenen una llarga trajectòria i són coneguts més enllà de les poblacions que els acullen. El que potser no tothom sap és que al darrere d’aquests i molts altres festivals que es fan cada any hi ha la feina dels ateneus. Arreu del país, centenars de persones vinculades a aquestes entitats dediquen moltes hores a organitzar uns festivals que apropen la cultura als territoris on tenen lloc. Una cultura en el sentit més ampli del terme, perquè, si una cosa caracteritza els festivals muntats pels ateneus, és la varietat, i no només pel que fa a la temàtica, la durada o la seva ubicació en el calendari; n’hi ha de pensats per a un públic familiar, d’altres de més adreçats al jovent, i aquells en què, ben segur, trobarem gent d’edat més avançada... També n’hi ha amb una programació d’artistes professionals i els que fan pujar a l’escenari creadors amateurs o emergents, els que aposten pel talent local i els que compten amb figures internacionals, sense oblidar tampoc els creadors de casa. I diversos són els espais on es desenvolupen els festivals, des dels que tenen lloc de manera íntegra en la seu de l’ateneu organitzador, fins als que executen la majoria d’espectacles al carrer, els que requereixen diferents equipaments del mateix municipi, i els que abracen gran part d’una comarca o diverses poblacions d’una zona geogràfica.

El **Dansàneu**, **Festival de Cultures del Pirineu**, és un bon exemple d’això últim. Organitzat pel **Consell Cultural de les Valls d’Àneu**, el projecte ha anat creixent i en prenen part, a cada edició, pel cap baix

els quatre municipis de les Valls d’Àneu —Alt Àneu, Espot, Esterri d’Àneu i la Guingueta d’Àneu—, i molts dels 24 pobles que els conformen. I, a vegades, també altres nuclis pirinencs. «La gent se l’ha fet seu i des dels mateixos pobles ens venen a buscar per proposar-nos espais on fer els espectacles, i això és molt bonic», ens explica **Rut Martínez**, directora del Dansàneu i vicepresidenta del Consell Cultural. «Fins i tot s’han fet activitats en prats privats que sempre estan tancats al públic i l’única vegada que s’han obert és per al Dansàneu», relata Martínez. Aquest 2024 el festival viurà la 33a edició, i la seva gènesi cal anar-la a buscar a una escola d’estiu de formació fundada l’any 1992 pel Departament de Cultura i el Consell Cultural de les Valls d’Àneu i liderada durant més de dues dècades pel ballarí i coreògraf **Joan Serra**. El 2015 es va refundar en l’actual Festival de Cultures del Pirineu, amb la idea de ser un projecte transversal i intergeneracional que posi en valor la riquesa patrimonial i natural de les Valls d’Àneu, maridant-la amb una proposta cultural diversa que es vertebrava a partir de la dansa i de la música d’alta qualitat. A més, hi trobem des de propostes contemporànies fins a la cultura d’arrel. «En deu dies es programen entre 33 i 35 espectacles, i hi ha espectadors dels pobles de la zona, però també de molts altres llocs de Catalunya i alguns assistents francesos», detalla la directora del certamen, que també ens narra el cas d’una parella de Girona que, a partir d’acudir repetidament al Dansàneu, s’ha acabat fent sòcia del Consell Cultural de les Valls d’Àneu i comprant un apartament a Esterri. «Són els nostres fans número 1!», exclama.

L’ESFORÇ DE CENTENARS DE PERSONES FA POSSIBLE APROPAR LA CULTURA ALS TERRITORIS AMB ELS FESTIVALS.

L’Arrela’t agrupa música i dansa d’estil popular i tradicional

Jazz Terrassa, que ja va per la seva edició número 43. L’organitza una secció d’**Amics de les Arts i Joventuts Musicals de Terrassa**, i hi assisteixen milers de persones entre les tres setmanes de concerts a la Nova Jazz Cava —que acaba de fer 30 anys— i les activitats que tenen lloc a carrers, places i parcs de la ciutat, d’accés gratuït. Hi actuen músics locals, però també de prestigi internacional. «N’han vingut des dels Estats Units només per fer el seu concert al festival», assenyalava **Maria Miralda**, presidenta d’Amics de les Arts, que creu que organitzar un esdeveniment com aquest «suposa un gran prestigi per a l’entitat, si bé requereix també un gran esforç». De fet, el Festival Jazz Terrassa ha assolit una dimensió que, més enllà de la feina que es fa durant mesos des de la secció de l’ateneu, necessita també la contractació de personal, sobretot per a les setmanes més properes a la seva celebració. «Només pel Picnic Jazz Vallparadís, una de les propostes del festival, hi poden passar ben bé 25.000 persones», informa Miralda, que també recorda que l’esdeveniment fa temps que ha desbordat els límits de la cocapital del Vallès Occidental i que poblacions veïnes com Matadepera, Vacarisses i Viladecavalls acullen alguns concerts.

On també la música és protagonista és al **Monocicle**, el **Festival de Música d’Autor/a** de Sant Pere de Ribes. Té al darrere l’empenta d’**Els Xulius-Centre Social Ribetà**. La seva presidenta, **Mireia Gallofré**, assenyalava que entre els objectius del festival hi ha «donar a conèixer noves veus i espai i suport als artistes. I cuidem especialment els músics locals». Són quatre jornades de concerts variats i que també inclouen la final del Concurs Músic d’Autor/a. De fet, com recorda Gallofré, la gènesi del festival «va ser un concurs musical, i s’hi van anar sumant concerts fins a esdevenir el que és actualment, un festival de quatre jornades». I que, des de fa relativament poc, gaudeix d’un espai i entorn privilegiat: «El Centre Social se’ns va fer petit, i vam començar a fer-lo a l’Escola Riera. I ara, des de fa dos anys, té lloc al Castell de Ribes». Per a Gallofré, fer esdeveniments com aquest és important per a una entitat com Els Xulius, entre altres motius, perquè «moltes persones, que no estan vinculades durant l’any a l’entitat, aquells quatre dies s’impliquen en el projecte, a base de voluntariat».

Un dels més veterans i massius

Més enrere en el temps es remunta la fundació del

El festival Balla Vallès combina espectacles al Coro de Sentmenat i davant el castell

Terror Molins,
més de quaranta
anys de por i
diversió

El terror pren Molins de Rei

Però no tot és música, dansa i tradicions en els festivals organitzats pels ateneus. A Molins de Rei l'aposta és pel cinema de terror. Tot va començar el 1973, quan, en una acció molt en la línia de la contracultura de finals del franquisme, i també per mirar de tenir uns ingressos extraordinaris, el club de cinema local va organitzar la primera marató de projecció de pel·lícules de terror de tot l'Estat. Van ser 16 hores seguides que van fer xalar els amants del gènere. Les maratons es van anar repetint i, amb el temps, van mutar en el festival **Terror Molins**, impulsat des de **La Peni**. En l'actualitat es fan passis al llarg de deu dies, amb diferents seccions en competició. Així i tot, no s'ha volgut oblidar el passat: després de la cloenda, es pot gaudir d'una marató de pel·lícules, de 12 hores seguides. **Jordi Beumala**, membre de la Junta de La Peni i del festival, té clar que «no hi ha una dificultat concreta a l'hora d'organitzar un esdeveniment així, sinó que la dificultat és sortir-se'n». I quin és el motor que us fa seguir i tornar-hi cada any? «Veure que li regalem al nostre poble un festival com aquest, una proposta única i que, si fos professional, probablement no estaria a Molins», ens diu. Tot i estar dedicat al cinema de terror, explica que al festival s'organitzen activitats per a totes les edats —«anem creant un caldo de cultiu des que són ben joves», bromeja—. El Terror Molins arriba a molts espais de Molins de Rei, si bé la seu central cada any és el Teatre de La Peni.

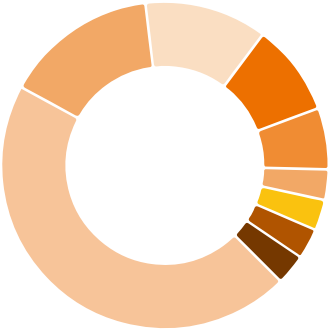
I ja que hem entrat en el terreny de les pantalles, un altre festival de llarga tradició —22a edició aquest 2024— el trobem a la capital de l'Anoia. L'any passat va canviar el nom de Zoom Festival pel de **Premis Zoom Igualada, Premis Internacionals de Continguts**

Audiovisuals de Catalunya, per convertir-se en una convocatòria de guardons que són referents; però no ha renunciat a altres activitats lúdiques i de formació, i un dels seus objectius és apropar el públic als creadors. Al darrere hi ha la feina de l'**Ateneu Igualadí. Jordi Comellas** és codirector i fundador del Zoom, i creu que una cita d'aquesta envergadura «dona imatge a l'Ateneu, que és vist com a motor d'activitat cultural, i durant els dies dels premis hi entren moltes persones, d'Igualada i de fora, que d'una altra manera no veuríem mai». Un dels maldecaps d'organitzar qualsevol festival, com recorda Comellas, és «trobar finançament, patrocinadors, que els números quadrin», i en aquest sentit des del Zoom sempre procuren «que el festival no sigui deficitari». Un nucli de tres persones el tira endavant, però al darrere «hi ha el personal de l'Ateneu que ens ajuda en tot moment, i aquest 2024 s'ha format un grup de treball amb membres de la Junta». El Zoom és probablement un dels festivals que més ha anat canviant pel que fa als seus continguts, ja que, explica Comellas, «hem intentat sempre adaptar-nos a l'evolució de la producció audiovisual i a la manera que els espectadors consumeixen aquests productes, uns canvis que han estat molt profunds en tot aquest temps».

Aparador per als joves mags

Als **Lluïsos de Gràcia** fa 14 anys que organitzen el **Màgicus**, el **Festival de Màgia Jove**. Tot va començar, segons explica el president dels Lluïsos, **Rafael Giménez**, quan el mag **Albert Olivés** va proposar-ho, i de seguida un equip de gent es va posar a treballar per fer realitat el festival, entre ells el mateix Olivés, amb la idea clara que havia de ser per a joves mags. «El

Tipologies dels festivals:

- Música: **45,45%**
- Diversos: **15,15%**
- Cinema/Audiovisual: **12,12%**
- Literatura/Llengua: **9,09%**
- Dansa: **6,06%**
- Teatre: **3,03%**
- Màgia: **3,03%**
- Xarxes socials: **3,03%**
- Gastronomia: **3,03%**

Breu cronologia de la història dels festivals dels ateneus:

ELS FESTIVALS DELS ATENEUS SÓN MOLT DIVERSOS QUANT A TEMÀTICA, DURADA I TIPUS DE PÚBLIC.

jovent que vol fer màgia no té gaires espais on actuar ni trobades per entrar en contacte amb altres mags. Al Màgicus tenen aquesta oportunitat i ve jovent a actuar de molts indrets», diu Giménez, que manifesta que per als Lluïsos de Gràcia «és una manera de promoure cultura entre els joves, i també de donar visibilitat a l'entitat». En un festival d'aquesta temàtica, com ja es pot imaginar, el públic assistent és molt familiar, i el moment més àlgid és la gala que es fa sempre dissabte al vespre i que acostuma a presentar, i a dinamitzar amb el seu il·lusionisme, un mag de renom. Tot preparant la que serà la 15a edició —el festival es fa el mes de novembre—, Giménez apunta una de les dificultats que han tingut al llarg d'aquests anys: «Costa molt trobar noies que facin màgia».

Art en femení

Sí que pugen dones a l'escenari al **Festival Dona, del Casino Prado Suburense de Sitges**. Els

Màgicus, un festival molt familiar

Alta Segarra, reivindicant amb cultura

el reportatge 31

espectacles tenen lloc als espais del mateix Casino i l'esdeveniment abraça diferents arts escèniques —teatre, música, circ...—. A més, ha anat obrint en les darreres edicions activitats complementàries com un concurs de curtmetratges (Femifilms) o propostes gastronòmiques. «Quan vàrem començar a pensar el festival, algunes actrius ens van comentar que, a partir de certa edat, hi havia molt pocs papers protagonistes per a dones. I com que volíem donar una singularitat al nostre festival, vàrem pensar que estaria bé enfocar-lo des d'aquesta perspectiva, programar espectacles en què les dones fossin les protagonistes», informa **Carme Artigas**, presidenta del Casino Prado. La varietat d'arts escèniques fa que també les persones que hi estan al darrere s'hagin «especialitzat», i que cadascuna s'encarregui d'un àmbit. «És una feina que es va duent a terme al llarg de tot l'any, estem atentes a tot allò que es fa i que ens pot interessar portar al festival», diu Artigas, que considera que organitzar un esdeveniment d'aquestes característiques «dona visibilitat i prestigi a l'entitat».

En la mateixa línia s'expressa el músic **Leo Hipaucha**, incorporat tot just el passat 2023 a l'equip de l'**Ateneu Santfeliuenc** per gestionar el cicle **ContraBaix**, així com altres seccions musicals de l'entitat. Per a ell, el ContraBaix «és com la joia de la corona per a l'Ateneu». Hi passen primeres espases sobretot del jazz, però també d'altres gèneres musicals. Des que va començar a caminar, l'any 2000, els concerts han arribat a 12 poblacions del Baix Llobregat, i també se n'han fet a l'Hospitalet de Llobregat i a Barcelona. «Som un equip petit, però molt implicat», diu Hipaucha, que també subratlla el fet que els concerts es fan al llarg de tot l'any, i no concentrats en uns pocs dies o setmanes.

Els festivals dels ateneus 2024

En ordre cronològic

Nom del festival	Temàtica	Ateneu organitzador	Municipi/s on es fa	Dates (2024)	Número d'edicions el 2024
Clot amb Blues	Música	Ateneu del Clot	El Clot (Barcelona)	Tot l'any	2
ContraBaix	Música	Ateneu Santfeliuenc	Diferents poblacions del Baix Llobregat i Barcelonès	Tot l'any	24
Folk En Viu	Música	SCE La Lira	Sant Andreu (Barcelona)	Febrer-Juny	8
Festival Jazz Terrassa	Música	Amics de les Arts i Joventuts Musicals de Terrassa	Terrassa i rodalies	24/2-22/3	43
Concurs Literari Vila de Gràcia	Literatura / Llengua	Centre Moral de Gràcia (coorganitzador)	Gràcia (Barcelona)	Febrer-Març	21
Cicle d'Audiovisuals de Muntanya i Aventura	Cinema / Audiovisual	GEiEG	Girona	29/2-21/3	26
Atensa't (Cicle de Concerts Joves a l'Ateneu)	Música	Ateneu Santfeliuenc	Sant Feliu de Llobregat	22/3-3/5	3
Sonaprop	Música	El Centre	Llorenç del Penedès	Abril	17
Vesprades. Música als Ateneus	Música	Delegació Territorial de Ponent-Alt Pirineu de la FAC	Diferents poblacions de Ponent i l'Alt Pirineu	Abril-Juny i Setembre- Novembre	4
Llemenart	Diversos (arts plàstiques, teatre, dansa, música, poesia, cinema...)	L'Ateneu de la Vall de Llèmena	Vall de Llèmena	13 i 14/4	2
Mostra de Grups Infantis Amateurs Teatre de Catalunya	Teatre	Deixalles 81 - grup del Casal Cultural Codinenc (coorganitzador)	Sant Feliu de Codines	Maig	20
Mercat de Dansa de Calaf	Dansa	Casino de Calaf	Calaf	30/5-2/6	1
Vigral·là	Gastronomia	La Cumprativa	Llorenç del Penedès	Maig	13
Balla Vallès	Dansa	La Societat Coral Obrera La Glòria Sentmenatencs	Sentmenat	Juny	3
Monocicle	Música	Els Xulius-Centre Social Ribetà	Sant Pere de Ribes	6-9/6	7
Festival de Jazz de Figueres	Música	Casino Menestral Figuerenc	Figueres	8 i 9/6	28
Festivals Alta Segarra	Música	Casino de Calaf	Diferents municipis de l'Alta Segarra	Juny-Juliol	7
A Peu de Carrer	Música	Ateneu 24 de juny	Girona	Juny-Juliol	5
Festival Franquesa	Diversos (propostes escèniques, sardanes, tallers...)	Societat Cultural Sant Jaume	Premià de Dalt	Juliol	3
Festival Overlook	Cinema / Audiovisual	Lluïsos d'Horta	Horta (Barcelona)	Juliol	4
Dansàneu. Festival de Cultures del Pirineu	Diversos (música, dansa i altres)	Consell Cultural de les Valls d'Àneu	Les Valls d'Àneu	Juliol	33
Festival d'Estiu del Casino	Música	Casino Llagosterenc	Llagostera	Juliol	27
Cicle de Concerts a Cal Prim	Música	Associació Cultural Xercavins	Verdú	Juliol-Agost	12
Festival Dona. Art en femení	Diversos (teatre, música, circ...)	Casino Prado Suburense	Sitges	Setembre	6
Llença't Festival	Música	El Centre	Llorenç del Penedès	Setembre	3
Posa-hi tu l'accent. 1r Festival de Parlars Dialectals de la Llengua Catalana	Literatura / Llengua	Casal de l'Espluga de Francolí	L'Espluga de Francolí	Setembre	1
Cumprasia, Biaix Poètic	Literatura / Llengua	La Cumprativa	Llorenç del Penedès	Octubre	4
Arrela't	Diversos (música, dansa tradicional i altres)	Espluga Viva	Esplugues de Llobregat	Octubre	15
CreaFest	Xarxes socials	Associació Creadors.TV	Manresa	Octubre-Novembre	3
Interfado. Festival Internacional de Fado de Catalunya	Música	Fundació Orfeó Lleidatà	Lleida	Octubre-Novembre	13
Premis Zoom	Cinema	Ateneu Igualadí	Igualada	Novembre	22
Terror Molins	Cinema / Audiovisual	Teatre de La Peni	Molins de Rei	Novembre	43
Màgicus	Màgia	Lluïsos de Gràcia	Gràcia (Barcelona)	Novembre	15

Monocicle, un aparador per a músics emergents

©Cristian López

Un festival nounat i coral

De festivals, ja ho dèiem a l'inici, n'hi ha de molts tipus. I alguns són molt joves. Fa tot just dos anys el **Centre de Llorenç del Penedès** llançava —mai millor dit— per primera vegada el **Llença't Festival**. Consisteix en una sola jornada plena d'activitats entorn de la música, i amb un punt final d'impacte: la interpretació, per part de tothom que s'hi vulgui sumar amb la seva veu o tocant un instrument, d'una mateixa cançó. En la primera edició el grup **Lax'n'Busto**, que té el local d'assaig a tocar de Llorenç del Penedès, segons explica el president del Centre, **Jaume Ràfols**, va implicar-se en el festival i va cedir la seva cançó *Llença't*, que va ser la que varen interpretar un centenar de participants. Com a agraïment, es va decidir que aquesta cita es batejaria amb el nom de Llença't Festival. «L'any passat la cançó que es va interpretar va ser Boig per tu, de **Sau**, i per a la tercera edició encara ho hem d'acabar de decidir», informa Ràfols.

I d'un festival nascut recentment a un que veurà la llum aquesta primavera. Des del **Casino de Calaf**

s'està ultimant la preparació d'un **festival de dansa** en què hi haurà des de balls tradicionals fins a flamenc, dansa clàssica i contemporània. **Jordi Mas**, president del Casino, avança que es programaran una dotzena d'actuacions distribuïdes en quatre dies, del 30 de maig al 2 de juny. «En la pandèmia, les companyies de dansa van ser de les més malparades dins les arts escèniques, i va sorgir l'oportunitat de fer aquest festival-mercat que, si tot va bé i el consolidem, vol ser un referent d'aquest àmbit i emmarcat en la riquesa cultural de l'Eix Transversal», informa Mas. Per al president del Casino de Calaf, organitzar-lo «no serà començar de zero, perquè ja tenim experiència organitzativa en el món dels festivals». I és que el Casino va agafar les regnes dels **Festivals Alta Segarra** en la seva 5a edició —aquest juliol serà la 7a—. Són itinerants, amb concerts a quatre municipis cada any, i, diu Jordi Mas, «tenen un objectiu polític que és reafirmar el territori, perquè volem que l'Alta Segarra sigui comarca». «Volem cohesionar el territori, unir a través de la cultura i la música uns pobles que, sovint per disputes entre diferents colors polítics, no han anat a l'una», conclou.

Quan el Barnasants o el Sitges Film Festival truquen a la porta

A més dels que n'organitzen, també són molts els ateneus que acullen a les seves seus alguns dels actes o activitats de festivals d'altri. La llista és llarga i molt canviant cada any. Per exemple, només per **La Cate de Figueres** poden passar, en una mateixa temporada, el **Figueres es Mou** (de dansa), el **Ceba Negra** (de *true crime* i crònica negra), el **Festival Còmic de Figueres** i la **Mostra de Muntanya i Aventura de Figueres**. «Nosaltres estem encantats de ser escenari d'activitats de diferents festivals, perquè això ens permet omplir constantment la sala de contingut, que hi passi gent, i que es doni visibilitat a l'edifici, que també es converteix en un dels protagonistes d'aquests esdeveniments», manifesta Lluís Illa, membre de la Junta de **La Cate**.

Festivals de tant renom com ara l'**Internacional de Cinema Fantàstic de Catalunya (Sitges Film Festival)** o el **Barnasants** també compten amb la col·laboració de diferents ateneus. El **Retiro** i el **Casino Prado** són escenari de projeccions del primer, i el Barnasants, en les seves 29 edicions, ha fet aturada a diferents seus d'ateneus; sense anar més lluny, aquest 2024 el concert *La rosa als llavis. Centenari de Joan Salvat-Papasseit*, amb el duet valencià **Tomàs De Los Santos i Elsa Tronchoni**, l'acullen **La Cate de Figueres**, el **Centre de Llorenç del Penedès**, els **Amics de les Arts i les Joventuts Musicals de Terrassa**, el **Casino Prado Suburense de Sitges** i el **Casino de Calaf**. És una producció pròpia del Barnasants que homenatja l'escriptor que somiava en la fraternitat universal.

Taula rodona al Centre de Caldes de Montbui sobre les persones migrades en els ateneus

«L'ATENEU HA DE DONAR SUPORT A LA GENT MIGRADA I LA GENT MIGRADA, IMPLICAR-S'HI»

Text: **Andrea Ramos**
Fotografies: **Lluís Bou**

Els ateneus són cultura, cohesió social i inclusió. Són comunitats formades per persones de diferents edats i cultures. En aquesta ocasió, volem conèixer l'experiència de les persones migrades amb relació als ateneus, per veure com podem afavorir la integració. En parlem amb Aaram Márquez (procedent de Veneçuela i soci organitzador dels concerts del Centre, Ateneu Democràtic i Progressista de Caldes de Montbui), Luz Mostacero (procedent del Perú i presidenta de la Societat Recreativa de Santa Coloma de Cervelló), Elizabeth Quito (procedent de l'Equador i sòcia i professora d'art de l'Ateneu Santcugatenc) i Antonio Ortega (procedent de Sevilla i president de la Societat Cultural La Vicentina, de Sant Vicenç dels Horts).

Als vostres llocs d'origen, hi ha entitats socioculturals sense ànim de lucre semblants als ateneus?

Antonio Ortega: En el meu cas no ho recordo gaire, perquè vaig venir amb vuit anys cap aquí. El meu primer contacte va ser amb catorze o quinze anys, amb els ateneus de Sant Vicenç dels Horts.

Aaram Márquez: Jo sí que ho recordo, de fet, de petit anava a l'Ateneu de Caracas. Més endavant, quan vaig començar a dedicar-me professionalment al periodisme, vaig treballar a la ràdio de l'Ateneu durant més de quatre anys. A partir del 2012, per raons polítiques, va haver de tancar. Diguem que l'Ateneu oferia una mentalitat alternativa i la censura avançava al país. Hi havia obres de teatre que no acceptaven o certs programes que es feien amb una mirada més crítica. Tot i això, més enllà de la situació a Veneçuela, valoro molt positivament la meua experiència amb els ateneus i, per aquest motiu, em vaig interessar pel Centre de Caldes, quan vaig arribar aquí.

Luz Mostacero: Al Perú és molt semblant, hi ha moltes entitats. De fet, a Sud-amèrica hi ha moltes religions. Totes elles formen agrupacions i a partir d'aquí organitzen activitats, com si fos un ateneu. Fan música, teatre..., però passa el mateix que ha comentat l'Aaram. Políticament, no interessa que la gent s'agrupi i estigui reunida en aquest sentit. No hi ha subvencions com a tal i els pressupostos depenen directament de les famílies que en formen part.

Elizabeth Quito: Hi ha moltes entitats privades també. A prop de casa, nosaltres en teníem una de mormons i els joves hi anàvem a fer esport, perquè no hi havia més llocs adaptats per fer-ne. Un cop allà, t'intentaven inculcar la seva religió, però, clar, la gent hi continuava anant, perquè no

teníem altres opcions. Sobretot la gent jove, que potser teníem més necessitat de crear comunitat, sortir i mantenir converses. A ciutats grans, com Guayaquil, sí que hi havia centres cívics, per exemple, tot i que no eren tan associatius com els ateneus.

Per tant, podem dir que, a Llatinoamèrica, la política i la religió juguen un paper molt important pel que fa als moviments associatius?

LM: Totalment. La gent no té recursos i aquestes institucions religioses ofereixen unes infraestructures que la gent utilitza, perquè no té altres opcions. Pràcticament tots els joves anaven, i van, a l'església a fer excursions i altres activitats. T'ofereixen piscines a l'estiu, establiments i certes infraestructures que no pots trobar a cap altre lloc. De fet, pots anar a qualsevol persona d'allà i preguntar-li què feia quan era petit o adolescent i et dirà: «Anar a l'església».

EQ: Exacte, en el meu cas, des dels deu als quinze anys anàvem als convents de les religioses, al camp o a la muntanya. Era una manera de sortir de casa durant les vacances i anar a l'esplai. No tenies recursos i aprofitaves la poca oferta que hi havia.

AM: En el cas de l'Ateneu de Caracas em recorda molt al de Caldes; en un principi tenia una finalitat totalment cultural. Es feien concerts, la ràdio era un altaveu i hi havia certa llibertat per dir el que volien. I, de fet, a la dècada dels cinquanta, era un punt de connexió de les diferents comunitats que vivien a la ciutat.

Es treballa igual o de manera similar el teixit associatiu i cultural? Hi trobeu similituds?

LM: Sí, hi ha similituds. El que passa és que a la meua ciutat, a part de les entitats

Luz Mostacero:

«L'ateneu ha format part important de la meua vida. M'ha portat amics, sortides, viatges... una forma de vida»

Elizabeth Quito:

«A l'Equador, hi ha centres cívics que fan activitats similars a un ateneu, però són entitats privades amb ànim de lucre»

Antonio Ortega:

«Hi ha gent que pensa que als ateneus només hi poden anar els socis, quan moltes activitats són obertes a tothom»

Aaram Márquez:

«L’ateneu et dona l’oportunitat de formar part d’un projecte, d’una comunitat»

religioses, actualment hi ha altres clubs o entitats fundades per italians, francesos, suïssos o alemanys... Però la manera de treballar no és exactament igual. Tenen pistes de tenis, de futbol i tot això, però no fomenten la integració de la gent com a un ateneu, per exemple.

EQ: A l’Equador no existeix una institució similar a un ateneu. Potser trobem centres cívics, que fan aquests tipus d’activitats, però són entitats privades amb ànim de lucre.

Creieu que les persones migrades tenen totes les eines per saber què és un ateneu, què li ofereix i que és un lloc obert on poden acudir per fer comunitat?

EQ: No, crec que no. De fet, hi ha persones que quan els dic que dono classes a un ateneu em diuen: «Però què és un ateneu?». No és difícil apropar-s’hi i formar-ne part, però quan arriben aquí tenen altres necessitats: buscar feina, buscar estabilitat econòmica, una llar... i això passa a ser una cosa secundària.

AO: Potser hi ha gent a qui no li arriba suficient informació i hi ha altres persones que passen olímpicament. A vegades organitzem algun tipus d’espectacle o activitat dirigida a un públic més ampli, fem tot el possible per fer-ne difusió i que vinguin i després venen les mateixes persones de sempre. O no sabem fer arribar la idea o realment no interessa. I això ens ha passat en més d’una ocasió.

AM: És important en l'àmbit cultural, la importància que se li dona a una associació civil. Hi ha persones que creuen que serveixen únicament per ajudar-se i d’altres que entenen que són institucions culturals. Crec que en el cas de Caldes, que han vingut bandes d’altres llocs del món, la comunitat respon depenent de la publicitat que en fem i de com fem arribar el missatge.

AO: També hi ha gent que pensa que als ateneus només hi poden anar i participar els socis i el que no saben és que moltes activitats són obertes a tothom. Algunes són gratuïtes i d’altres es paga una entrada, però majoritàriament són obertes a tot el poble i això, a vegades, costa d’entendre.

EQ: En el cas de Sant Cugat, moltes activitats són obertes a tothom, però hi ha molt poca gent migrada que hi participi, siguin gratuïtes o de pagament. Jo, de fet, he fet alguna exposició i convido que la gent vingui i molt poca gent respon. Hi ha falta d’interès general.

AO: Hem de tenir en compte que moltes de les nostres entitats estan molt a prop de Barcelona, i això no juga a favor nostre. Hi ha gent que prefereix gastar-se setanta o vuitanta euros en un espectacle a Barcelona, més el sopar d’aquella nit, que gastar-se sis o deu euros en un espectacle al poble.

Quin paper juguen els ateneus amb la inclusió de les persones migrades, un cop arriben a ells?

AO: Jo crec que un ateneu es nodreix precisament del que poden aportar les persones que en formen part, les seves històries, la seva cultura o la seva educació.

Aprofitem aquest altaveu per explicar què té d’especial un ateneu? Què aporta a les persones que en formen part d’alguna manera?

AM: Personalment, vaig arribar aquí el 2019 i de seguida em vaig inscriure al grup de teatre. De mica en mica em vaig anar involucrant en l'àrea musical de l’Ateneu, organitzant concerts i, d’aquesta manera, he anat formant part del teixit associatiu i cultural del poble. Això és el que t’ofereix. Et dona l’oportunitat de formar part d’un projecte, d’una comunitat.

LM: En el meu cas, la meua família i els meus amics es van quedar al Perú, i per a mi l’Ateneu ha format part important de la meua vida. M’ha portat amics, sortides, viatges... una forma de vida. Ha de ser transversal. L’ateneu ha de donar suport a la gent migrada i la gent migrada implicar-s’hi.

EQ: Exacte, jo penso que depèn de la inquietud de cadascú. Interessar-se pel lloc

i la cultura del lloc on arribes, i això costa molt. De fet, la gran majoria de gent no té aquest interès d’aprendre la llengua o trobar amics, per exemple. I és una pena.

I com es pot treballar aquesta falta d’interès?

EQ: A mi em costa molt amb la meua pròpia família. Venen quan faig alguna exposició, però res més. No van al teatre, a una sortida o a qualsevol altra activitat. Si amb la família és difícil, imagina’t amb la gent que no coneixem.

AM: Crec que és multifactorial i que també hi ha prejudicis culturals. Moltes persones pensen que l’activitat o el discurs que s’ofereix des d’un ateneu no va dirigit a elles. Pensen que no seran ben rebudes o que no són el públic objectiu de les activitats. Hi ha persones amb falta d’interès, clarament, però n’hi ha d’altres que tenen aquests prejudicis.

LM: Estaria bé que els ateneus fossin també punts d’informació per a persones migrades. Són persones que necessiten ajuda i informació de tot tipus: metges, estudis, habitatge... També podríem aprofitar aquesta tasca per informar de l’oferta cultural que tenen al seu abast.

Hem de fer entendre, doncs, que els ateneus són espais per compartir cultures i perquè les persones que en formen part es coneguin mútuament, que es tracta d’un aprenentatge bidireccional?

EQ: En el meu cas ha estat així. Amb les classes i les exposicions he pogut arribar a molta gent i obrir la seva perspectiva. Aprendre els uns dels altres. Hi ha molta diversitat de llengües, de cultures, de maneres de vestir...

AM: Nosaltres hem descobert que amb les

presentacions de jazz hem pogut agrupar persones de llocs molt diversos: africans, catalans, alemanys, sud-americans... I hem aconseguit que vingui gent de diferents països a veure aquesta gran diversitat de músics. Ha estat un bon reclam i pot ser un exemple a tenir en compte.

Quina és la clau o les eines que tenim per fer arribar els serveis o l’oferta dels ateneus a més persones?

AM: Hem de buscar que el missatge sigui atractiu i que s’adapti a les noves tecnologies, que són imprescindibles el dia d’avui.

EQ: La publicitat, la comunicació i la informació. També s’ha de treballar la constància. És a dir, que la gent sàpiga on trobar-ho cada any o cada mes. Les primeres vegades ve molt poca gent, però hem de donar temps al boca-orella per aconseguir la fidelitat de la gent.

LM: Aquesta feina de formigueta és important, però també funciona regalar alguna cosa. Si hi ha un regal pel mig, la gent respon.

Luz Mostacero:

«Estaria bé que els ateneus fossin també punts d’informació per a persones migrades»

Elizabeth Quito:

«Amb les classes i les exposicions he pogut arribar a molta gent i obrir la seva perspectiva»

Antonio Ortega:

«L’ateneu es nodreix del que aporten les persones que en formen part: les seves històries, la seva cultura o la seva educació»

EQ: També funciona que vegin el que s’hi està fent. En el meu cas, quan acabo els cursos, sempre organitzo exposicions perquè els alumnes mostrin les seves obres a amics i familiars. Això fa que hi hagi persones que diguin: «Ostres, no sabia que es podia fer tot això. L’any que ve m’hi apunto» i, d’aquesta manera, es van fent socis germans, cosins, tiets i amics.

Penseu que és més fàcil la integració de persones migrades llatines o d’altres parts d’Espanya que la d’altres orígens com països europeus, africans o asiàtics, per exemple?

AO: Sí, jo crec que la llengua hi juga un paper important. Aquí es parla català, però també es fan activitats o espectacles en castellà i això facilita la integració de persones que parlin l’idioma.

EQ: Sí, jo he anat a festes africanes a Terrassa o a Sabadell, per exemple, i costa molt veure persones d’aquí o de fora del seu cercle que hi participin.

AM: En el cas de Caldes, a la dècada dels cinquanta va arribar molta immigració andalusa, que ja està arrelada al centre del poble i que ha tingut descendència. Això fa que la integració de persones castellanoparlants sigui molt més fàcil que per a altres persones que vinguin d’Uganda o Sud-àfrica, per exemple. Però cada procés de migració és diferent, no podem generalitzar. Hem de tenir clar que ningú vol migrar del seu país, m’atreveixo a dir que

el 99% és migració forçada. Primer intentes integrar-te, tenir una vida i més endavant ve la festa, la cultura, anar al teatre i participar d’aquests tipus d’activitats. No és fàcil.

AO: A Sant Vicenç també hi ha una gran comunitat de persones andaluses i d’altres llocs d’origen. De fet, hi ha festivitats o activitats que ha portat gent de fora, que s’han consolidat al poble any rere any, i funcionen, com algunes processons de Setmana Santa o marroquins que celebren que s’ha acabat el Ramadà amb paradetes i pastes, per exemple.

EQ: A Sant Cugat fan una festa boliviana, venen cada any per veure les seves danses i vestimentes. Va començar sent un grup molt petit, però ara es para el poble per veure’ls i a la gent li encanta.

AO: Com més gran és la ciutat més fàcil que hi hagi varietat dins l’oferta cultural. Tot i això, a Sant Vicenç som 28.000 habitants i hi ha molta vida, en aquest sentit. També influeix que les activitats siguin gratuïtes o no.

LM: Totalment, molts cops es posa un preu simbòlic, per ajudar a l’entitat que ho organitza, però això ja és motiu de queixa. Però això ja és un altre tema.

Aaram Márquez:

«Primer intentes integrar-te, tenir una vida, i més endavant ve la festa, la cultura i participar en les activitats»

MONTSE FRISACH
Periodista i crítica d’art a *Catorze i Núvol*

Redescobrim Tàpies

Antoni Tàpies va néixer al carrer de la Canuda, a escassos metres de l’Ateneu Barcelonès, el 13 de desembre de 1923. Tàpies recorda en la seva magnífica autobiografia, *Memòria personal*, quan de petit el seu pare el portava a la barberia, a la biblioteca i al jardí de la institució. Aquell nen va esdevenir un dels grans artistes de la segona meitat del segle xx. Ara, al llarg del 2024 se celebra el centenari del seu naixement, amb la intenció d’explicar la vigència de l’art de Tàpies, dotze anys després de la seva mort.

Tàpies va ser un pintor compromès amb la societat que li va tocar viure perquè ell no podia concebre l’art sense vincular-lo amb els esdeveniments externs ni amb el col·lectiu. Però a més del seu compromís polític i cívic, Tàpies va mantenir el seu compromís amb la vida i l’ànima humana, convençut que la transformació interna pot empènyer a la transformació social. Ho va fer, sobretot, manllevant molts dels principis de les mil·lenàries filosofies orientals. En un món sorollós, el buit i el silenci que traspuen moltes de les seves obres són absolutament necessaris. L’obra de Tàpies ens crida que el buit ens diu més de nosaltres mateixos que l’acumulació, busca trobar el visible en allò invisible i representar la dimensió oculta del món a través de traços, empremtes, cal·ligrafies i matèria.

Sovint ens acostem a l’art amb l’única intenció d’entendre’l i d’intentar veure-hi què és el que està representant. Però el problema de Tàpies, com diu l’artista Antoni Llena, és que l’hem volgut explicar massa. «Quan ens trobem davant d’una obra de Tàpies hem de deixar que ens fereixi, no cal que l’entenguem», afirma. Quan Llena introdueix la paraula ‘ferir’ en la seva afirmació, és perquè la realitat no està feta de flors i violes. El seu és un art que neix de les tragèdies de la segona meitat del segle xx, però que suposa una eina de combat, denúncia i curació. El centenari ofereix la possibilitat de redescobrir Tàpies, i millor si ho fem amb els ulls i el cor ben badats.

©Sergi Panizo

Lluís-Anton Baulenas

Escriptor, dramaturg i traductor; autor de l'obra teatral *He mort el pop*

VIGÈNCIA D'ÀNGEL GUIMERÀ

«En el seu teatre hi trobem dues tensions dramàtiques bàsiques que assoleixen gairebé la perfecció dramàtica: la tensió sexual i la tensió social»

Vet aquí una de les preguntes que es fan sovint respecte als «clàssics». Un clàssic, per definir-lo ni que sigui per aproximació, és un autor que, per a una cultura, una llengua, esdevé un referent, un imprescindible. Els clàssics tracten temes locals que esdevenen universals. És per això que són fàcilment exportables i es mantenen fermes més o menys al llarg dels anys. En teatre, els clàssics castellans, francesos o anglesos, per exemple, són ben coneguts i ben antics. Els catalans —com els nord-americans, curiosament— per raons històriques i socials són més recents. Per tant, tracten els temes —i els presenten— de manera diferent. És Guimerà un clàssic? Jo diria que sí. Entre altres raons perquè continua vigent. Fixem-nos que, tot i realitzar la seva obra en català, Guimerà és un autor que ja triomfa al segle XIX i principis del XX. I ho fa de manera espectacular. Sense anar més lluny, el 1909, *Terra Baixa*, a part de les representacions constants que es duïen a terme des de la seva estrena el 1896, ja havia inspirat dues versions operístiques internacionals: *Tiefland*, amb text en alemany de R. Lothar i música d'E. D'Albert (Praga, 1903) i *La Catalane*, amb text en francès de Ferdinand Le Borne (París, 1907). També se'n van fer diverses pel·lícules, però la primera, a càrrec del català Fructuós Gelabert (1874-1955), pioner del cinema espanyol, ja es va rodar el 1907.

Hi ha diverses raons que demostren la vigència de Guimerà. En el seu teatre hi trobem dues tensions dramàtiques bàsiques que assoleixen gairebé la perfecció dramàtica: la tensió sexual i la tensió social. Secundàriament, també hi hauria una tensió més simbòlica, que a *Terra Baixa* es mostra amb tot el seu poder: la de la confrontació precisament entre els diversos estrats de l'organització social. Una mica simplistament, llocs on és impossible assolir una certa puresa i honestat en la vida i llocs on se't fa més fàcil aconseguir-ho. L'oposició camp/ciutat, per exemple, en alguna obra. Guimerà les barreja totes tres, però basa tota la força dramàtica en la humanitat i en la singularitat dels personatges. És a dir, hi tracta problemes que es donen en un lloc concret i en un moment concret. Però són estrictament personals. Vigència, doncs? Total: tensió social, tensió sexual? Plenament

actuals. Tinguem en compte que Àngel Guimerà no era cap revolucionari. Per això, per exemple, a *Terra Baixa*, la mort d'en Sebastià a mans d'en Manelic es presenta com una revenja personal, com un afer entre mascles per la disputa de la femella, mai com un crit a la revolta. Això no impedeix que Guimerà s'aprofiti del plantejament del drama amorós per donar el seu punt de vista sobre la situació social. Per exemple, a *Terra Baixa*, en Sebastià manifesta el seu amor per la Marta utilitzant tot el seu poder de domini i possessió. La Marta és seva. I serà seva. I tal com la tracta, per més que se l'estimi, també li fa veure que, si no fos així (que deixés de ser «seva»), la rebutjaria, la fotria al carrer sense miraments. D'altra banda, la passió que en Sebastià proclama que sent per la Marta, no deu ser tanta quan en cap moment es planteja la possibilitat de regularitzar la relació amb ella. Per què no? Després de tot és un home solter, podria elevar la Marta a la categoria de mestressa. Però no ho fa perquè no li interessa. I en això actua com ho faria qualsevol altre cactic. Així ho mostra Guimerà.

Amor i mort són crucials en el seu univers dramàtic. I en el cas concret de la figura femenina, va mostrar contínuament, en totes les seves possibles versions, la situació frustrant de la dona respecte a l'home. És obvi que Guimerà no n'era conscient. Parlem d'una altra època, però el simple fet de l'aparició contínua de l'estatus social subordinat de la dona permet adaptacions actuals que en subratllin la qüestió.

En aquest sentit, cal fer un comentari a part sobre la responsabilitat de dramaturgs i directors d'escena a l'hora de col·laborar en la vigència de Guimerà. El nostre autor escriu teatre per tal que sigui representat segons el costum de l'època, on la figura del director d'escena, per exemple, no existia. Els primers actors, les primeres actrius «encomanaven» textos als autors fets a la seva mida. I si no els encomanaven, se'ls feien seus. I es muntaven les obres seguint les indicacions de les acotacions i el gust del primer actor o de l'empresari. Un dels fets bàsics de l'evolució del teatre durant el segle XX va ser que el protagonisme de l'autor va repartir-se més o menys amb el del

director d’escena, que va reivindicar la seva faceta de «cocreador» de l’espectacle (d’altra banda, igual que a l’òpera, o al cinema europeu, per exemple). A partir d’aquí, la pregunta és fàcil: Fins a on el director pot manipular —en el bon sentit del mot— una obra sense que pugui dir-se que el text esmentat hagi canviat d’amo?

Prescindim dels casos en què l’autor i el director són la mateixa persona. Prescindim també de casos entranyables com el de Pirandello i els seus personatges en cerca d’autor. Es presenten a un director d’escena, i li expliquen que han estat inventats per un autor que els ha abandonat sense resoldre la seva història de cap forma artística. Anem als casos en què el director s’enfronta a un text i decideix donar-ne a l’espectador una visió pròpia. De fet, un text teatral, per més en contra que es posin els partidaris de la seva plena validesa com a simple text literari, no té sentit sense la seva posada en escena. L’autor més orgullós ha de resignar-se al fet que el director convertirà la seva peça en una cosa viva (amb l’ajut dels actors, de l’escenògraf, del luminotècnic, del figurinista, etc., etc.). A partir d’aquí, la responsabilitat del director és extraordinària i demana de la seva persona una dosi justa i escaient de sentit del protagonisme. Perquè, en qualsevol cas, no deixa de ser, ell també, una peça més de la cadena d’elements que conflueixen en l’estrena de l’obra.

Aquesta intenció de fer noves lectures de Guimerà n’explica la vigència. Se n’han fet d’innombrables. I cada director ha decidit arriscar-se amb propostes innovadores que, tal com dèiem, ajunten el seu punt de vista al de Guimerà i de les quals surt una tercera cosa, diferent i, en qualsevol cas, interessant. Fixem-nos per exemple en la proposta de Marc Vilavella, *He mort el pop*, amb autoria de qui signa i que es podrà veure feliçment al llarg d’enguany a la Xarxa de Teatres d’Ateneus de Catalunya. És un homenatge a Guimerà on s’acaba remarcant la seva vigència a partir de destacar-ne, per si algú no se n’havia adonat, la visió «cosificada» de la dona. La dona és una possessió de l’home. I és susceptible de ser considerada un trofeu pel qual cal lluitar. Guimerà no pretenia

«El simple fet de l’aparició contínua de l’estatus social subordinat de la dona permet adaptacions actuals que en subratllin la qüestió»

oferir aquest punt de vista, l’autor d’aquesta peça d’homenatge, sí, i encara més el director encarregat de dur-ho a l’escena. Fixem-nos què se’n diu: «I per això hem deixat per al final la pregunta clau, la bomba, que deixem caure amb tota la innocència: A cent anys de la seva mort, Guimerà està passat de moda? Hi ha un ingredient bàsic en un tant per cent alt d’obres d’en Guimerà, ja ho hem dit: la sang. L’amor es paga o es cobra amb sang. La morbositat: amor i mort. Eros i Tànatos. També el masclisme. Sebastià sobre Marta: “Has sigut meva, ets meva, i seràs meva!” Manelic a Sebastià: “No, és meva!” (Terra Baixa); Saïd sobre Blanca: “La prenc, és meva!” (Mar i Cel); Marçal, a Maria Rosa: “Sí, que ets meva, sí, tota meva!” (Maria Rosa). Molt bé, molt bé, Guimerà, ja ho hem entès... Vet aquí, la dona trofeu: És meva i me l’emporto. Uf, quina pudor de naftalina! Tot són obres fetes l’any de la picor. Segur que no tenen res a veure amb la nostra realitat, la d’avui en dia. O sí?» Una pregunta irònica que l’imaginari de Guimerà regala a l’autor d’*He mort el pop* i que el director remarca de manera conscient i volguda.

Guimerà vigent, doncs? En qualsevol cas, les tensions socials, dramàtiques, de relació entre sexes que plantejava ens les trobem cada dia només coneixent les notícies. La resposta a la pregunta és òbvia, doncs.

«L’autor més orgullós ha de resignar-se al fet que el director convertirà la seva peça en una cosa viva»

RECEPCIÓ DE LA PRESIDENTA DEL PARLAMENT ALS REPRESENTANTS D’ATENEUS FEDERATS

El passat 26 de gener, la presidenta del Parlament de Catalunya, Anna Erra, va rebre al saló de sessions més d’un centenar de representants d’ateneus amb motiu del 40è aniversari de la Federació d’Ateneus. La presidenta va donar la benvinguda als representants de la Federació i va destacar la importància dels ateneus, remarcant que «demostrin la força d’aquest país». En aquest sentit, va destacar «el paper que han jugat al llarg de la història com a fil conductor del país i de la identitat catalana». A més, va valorar «el voluntariat i la generositat» d’aquestes entitats des dels seus inicis, i va advertir que «continua sent necessari apropar-s’hi, perquè les portes sempre estan obertes». Erra va acabar el discurs dient: «Gràcies per ser-hi, per al país sou imprescindibles».

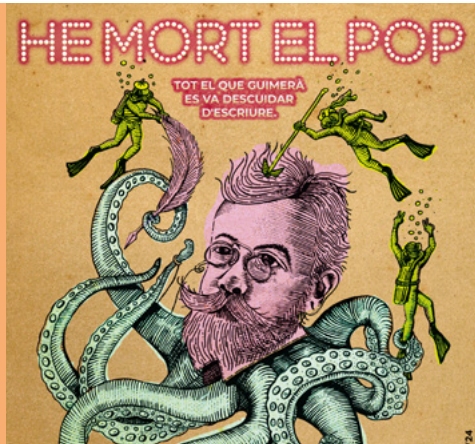
TURISME ATENEISTA AL PAÍS VALENCIÀ

El primer cap de setmana de març, el Turisme Ateneista va fer parada al País Valencià per conèixer les entitats de la capital i la comarca. Entre les activitats realitzades, destaca la visita al Casal Faller Borrull-Socors, en els preparatius de les festes. El Turisme Ateneista és un projecte de coneixença d’altres experiències associatives d’arreu del món.

S’APROVEN ELS NOUS ESTATUTS DE LA FAC

Durant la darrera Assemblea General Ordinària de la Federació d’Ateneus es va aprovar l’actualització dels estatuts, que, entre altres modificacions, amplia els fins de la Federació, incloent-hi el foment de l’activitat esportiva i de lleure, el treball per la inclusió i la igualtat de gènere i la vetlla pel desenvolupament d’accions per frenar el canvi climàtic.

ESTRENA DE L’ESPECTACLE HE MORT EL POP

He mort el pop és la comèdia musical produïda per la Federació d’Ateneus, Apunta Teatre i El Maldà, per commemorar l’Any Guimerà, que girarà pels teatres de la XTAC aquest 2024. L’obra, que reinterpreta els textos *Mar i Cel* (1888), *Maria Rosa* (1894) i *Terra Baixa* (1897) en una contemporanització dels clàssics, es va estrenar el 4 de febrer al Teatre de Sarrià.

Jordi Foz

Entrevista al secretari general de Cultura

«ELS ATENEUS SÓN JOIES QUE GENEREN VIDA CULTURAL, SOCIAL I, FINS I TOT, POLÍTICA»

Des de fa gairebé tres anys, Jordi Foz és el secretari general de Cultura. Una posició privilegiada que li permet tenir una visió general del sector i des de la qual, a més, ha estat actor principal del camí per arribar a l’anhelat 2% cultural. Un nivell que s’assolirà, diu, en el pressupost de 2025. Foz creu que la futura Llei de Drets Culturals servirà per reconèixer el paper dels ateneus en l’ecosistema cultural català.

Text i fotografia: Marc Sabater

Com s’interpreta des del Departament de Cultura l’actual moment cultural del país?

La cultura és un dels grans valors que té Catalunya i ens dona molta força tant en l’àmbit interior com a escala internacional. Des d’aquest punt de vista, crec que està en un bon moment. Que té potencial de creixement? Segur. Naturalment, hi ha coses que es poden millorar, però podem estar orgullosos del que tenim. En clau de política cultural, estem satisfets de l’esforç pressupostari que ha permès situar la cultura com un eix prioritari en les polítiques del Govern.

Un cop assolit el 2% haurem arribat al nivell pressupostari adequat pel que fa a la inversió en cultura?

Ara mateix, el 2% és l’objectiu que tant el sector cultural com el Govern s’han marcat i això ja permet un gran creixement. Un cop situats al 2%, si el pressupost va creixent, Cultura també s’assegura un augment sostingut. Obviament, ens podem fixar objectius superiors i nosaltres sempre hi treballarem, però ja tindrem una base molt important. Més enllà d’això, cal fer una reflexió —i l’estem fent— amb el conjunt d’administracions per establir un índex global del que cal invertir per habitant en cultura. És a dir, el Govern, les diputacions i els ajuntaments, que treballem conjuntament en el marc de la Mancomunitat Cultural, hem de definir quina és la ràtio de diners per habitant que cal assolir en matèria cultural per arribar al nivell que volem.

Recentment, s’han actualitzat els anomenats Plans d’Impuls de sectors com la dansa, les arts escèniques o el circ. Atesa la duració d’aquests plans i el sector que afecten, el pressupost global de 10 milions per al període 2024-2026 no és una mica limitat?

Nosaltres destinem molts diners a la dansa, les arts escèniques o el circ en forma d’ajuts per a aquests sectors. Aquests 10 milions són només una part dels molts diners que hi dediquem. La gran virtut dels Plans és que s’articulen en diàleg amb els sectors implicats amb els quals decidim quines accions cal portar a terme per solucionar aspectes que no acaben de funcionar. En el cas d’arts escèniques, per exemple, una mancança detectada pel sector és la falta de gires dins del país, de forma que s’han pactat un seguit d’accions concretes per revertir aquesta situació.

Quin lloc ocupa la cultura popular entre les prioritats del Departament de Cultura?

La cultura popular és una peça imprescindible que també ha experimentat un creixement pressupostari, del 40%, aquests últims anys. Té un paper clau perquè és la cultura del país i, per tant, mereix la màxima preservació. Tenim la sort que és molt viva, rica i diversa. I, a més, és un catalitzador de participació ciutadana i de creació de capital social, sense oblidar que és una gran eina de normalització lingüística i d’integració de gent nouvinguda. Els elements positius de la cultura popular són tants que intentem cuidar-la al màxim.

Quin creu que és el rol dels ateneus en l’actual sistema cultural català?

Els ateneus són una eina fantàstica de participació, formació i creixement de la gent jove i, a més, ajuden a crear xarxa entre generacions i a produir cultura des de l’àmbit no professional. Són joies al voltant de les quals es genera molta vida cultural, social i, a vegades, fins i tot, política. Els municipis que no en tenen ho noten, perquè els ateneus organitzen el teixit social i cultural i proporcionen riquesa cultural. Però, a més, gràcies a aquesta tradició amateur afloren projectes professionals. I el camp del teatre n’és una evidència. Molts dels nostres artistes i de la força del nostre teatre professional prové del teatre amateur que es fa en molts ateneus.

Com pensa que caldria integrar els ateneus en un pla d’equipaments global de tot Catalunya?

El Departament de Cultura disposa, de fa anys, de línies d’ajut específiques per a ateneus. I és una mesura molt necessària perquè, com que es tracta d’entitats amb moltíssima història, necessiten posar-se al dia en molts aspectes. A més, els ateneus que disposen d’un conveni amb el respectiu ajuntament poden beneficiar-se del Programa.cat per enriquir la seva programació, per exemple. I, amb la Llei de Drets Culturals i els plans d’equipaments, hem de tenir present la importància dels espais culturals polivalents de proximitat, alguns dels quals són públics i d’altres privats, però amb una gran funció social, com és el cas dels ateneus.

Llegeix l’entrevista sencera aquí:

Text: Glòria Prunés

TASTEM EL Penedès?

Un dels principals reclams del Penedès és, sens dubte, l'enoturisme i la seva ruta del vi certificada, però les activitats al voltant d'un celler i la vinya no són les úniques que ens ofereix. En família, podeu descobrir la comarca amb l'aventura dels Vitis; si us agrada el patrimoni, el Castell de Subirats us espera; si senzillament voleu gaudir del paisatge, no us perdeu la Via Augusta Penedès i la Ruta Miravinya. Per a tots els gustos... com el seu vi.

Sant Sadurní d'Anoia

Des de l'Ateneu Agrícola d'aquesta població ens dirigim al **Cava Centre**, visita obligada per descobrir per què a Sant Sadurní se l'anomena la capital del cava i el moment històric en què es va vendre la fil·loxera. Una opció divertida per conèixer els llocs més emblemàtics és amb la nova gimcana digital «El secret de Sant Sadurní». Una passejada pels seus voltants ens descobreix joies com ara l'ermita preromànica d'Espiells, la necròpoli medieval del turó de la Miranda, el modernisme de Puig i Cadafalch a Can Codorniu o l'escull coral·lí El Serralet, de fa 16 milions d'anys.

DESTACATS

«Cultura, hoquei i poble». Aquest és el lema de l'Ateneu Agrícola de Sant Sadurní d'Anoia. Així ens ho explica Josep Maria Ribas, president de l'entitat des del novembre de 2023, qui ens parla dels seus orígens com a «centre de cultura i reunió del poble». Al llarg del temps ha derivat cap al món de l'hoquei sobre patins, «però mantenint l'essència cultural de sempre». El seu cafè és punt de trobada dels socis i també molt utilitzat per la gent del poble. Una de les activitats destacades és la celebració, el mes d'abril, dels Jocs Florals, «seguint l'estela que s'ha perpetuat durant el temps», assegura el Josep Maria. **Més informació:** www.ateneuagricola.cat

Espai Xocolata Simón Coll. El Josep Maria sempre diu que a Sant Sadurní «fem cava, però fem olor de xocolata» i és que aquesta visita és parada obligada per conèixer la cultura, la història i el procés d'elaboració de la xocolata, transportar-se a una plantació de cacau i a l'antic obrador de Simón Coll per veure com es treballava fa més de 100 anys a la fàbrica. Un tast de xocolata acabada de fer és el final perfecte per a aquesta proposta.

Lavern

Des de Sant Sadurní, agafem el tren direcció Vilafranca/Sant Vicenç de Calders i, a només una parada, ens plantem a Lavern, nucli de població pertanyent al municipi de Subirats. Només baixar del tren, ens trobem, entre vinyes, l'Oficina de Turisme de Subirats, amb un munt d'activitats per fer com ara visitar l'església del poble, on es conserva la pica baptismal romànica. Si us estimeu més caminar, podeu arribar a Lavern resseguint tot passejant el voral (també carril bici), paral·lel a la carretera.

©Carles Fortuny

Sant Pau d'Ordal

El carril de Lavern s'estén fins al petit nucli de Sant Pau d'Ordal, en uns tres quilòmetres caminant o bé amb l'Enobicing Penedès. Llogar una bici per fer una ruta guiada o autoguiada per l'entorn de Subirats és una manera preciosa de descobrir la plana de vinyes del Penedès i els seus pobles. En teniu de mig dia o de dia sencer, visitant algun celler amb dinar inclòs. Millor reservar abans, especialment si voleu que ens acompanyi un professional del guiatge.

©Penedès Turisme

DESTACATS

Un poble petit amb grans activitats. El Lluís Capellades és el director teatral de l'Ateneu Agrícola de Lavern i també dirigeix la companyia En Obres. Fundada el 1918, l'entitat ofereix als seus socis i amics un teatre i un bar-café, s'encarrega de la festa major del poble i de moltes altres activitats culturals i de lleure. «L'Ateneu, o el Cafè, com el coneixem popularment, és sens dubte el centre neuràlgic de Lavern, un poble que no arriba als 500 habitants, però amb moltíssima vida», afirma Capellades. **Més informació:** www.lavern.cat

Una passejada amb més de 2.000 anys d'història. El Penedès ha recreat el traçat de la Via Augusta al seu pas per la comarca per convertir-lo en una proposta organitzada en 7 etapes de baixa dificultat, entre 6 i 12 km, sense desnivells acusats. Cadascuna de les etapes té un enllaç a una estació de tren tant a l'inici com al final, de manera que es pot realitzar una sola etapa o enllaçar-ne varies, sigui a peu o en bicicleta.

DESTACATS

Reflex de la vida del poble. La Montse Garcia, sòcia del Centre Agrícola de Sant Pau d'Ordal i membre de la Junta des de fa quatre anys, ens comenta que «actualment som una entitat sociocultural des de la qual duem a terme la promoció de tota mena d'actes culturals i socials i festes com ara la festa major, la Festa de la Collita, concerts, xerrades, activitats... amb la intenció de mantenir el poble viu i cohesionat». **Més informació:** www.centreaagricola.cat

Subirats també fa olor de préssec... Els esdeveniments més rellevants a Subirats són el Festival de Música a les Vinyes (juny-juliol), el Subirats Tasta'l (novembre) i el Mercat del préssec d'Ordal, que té lloc cada cap de setmana durant juny, juliol i agost. Visitar els camps de pressecuers durant la floració, a la primavera, és una experiència que no oblidareu. Sant Pau d'Ordal n'hi ha dedicat fins i tot una escultura.

Castell de Subirats. Aquest esplèndid mirador sobre el Penedès és un dels primers castells construïts a inicis del segle X amb una imponent torre de 19 m d'alçada i l'església romànica de Sant Pere de Subirats, on es venera la Mare de Déu de la Font Santa. Hi trobem un petit museu amb diverses peces documentals de gran valor històric.

ALGUNES RECOMANACIONS.

El Josep Maria, el Lluís i la Montse ens recomanen:

Ens fem una selfie/foto?

- ▶ **Sant Sadurní:** des de la Miranda d'Espiells amb Montserrat al fons.
- ▶ **Lavern:** al Serral, turó que presideix el poble.
- ▶ **Sant Pau d'Ordal:** al camí del Pedret.

Amb els més petits

- ▶ **Sant Sadurní:** fàbrica de Xocolata Simon Coll.
- ▶ **Lavern:** la cercavila de la festa major, el dissabte després de Sant Joan.
- ▶ **Sant Pau d'Ordal:** qualsevol de les moltes rutes per fer caminant o en bici.

No marxis sense fer un vermut a...

- ▶ **Sant Sadurní:** en qualsevol cava, amb una copa a la mà i envoltat de natura.
- ▶ **Lavern:** sens dubte al mateix bar restaurant de l'Ateneu Agrícola de Lavern.
- ▶ **Sant Pau d'Ordal:** a qualsevol bar que dona a la plaça.

Més detalls de la ruta i enllaços d'interès:

Carme Sala

Directora de l'Escola de Teatre Musical del Casino de Calaf

L'EXCERAMISTA QUE MODELA ELS ACTORS

Text: **Víctor Porres**

Fotografies: **Eric Tafalla**

Dir que la Carme Sala és una persona inquieta és fer curt. L'apassionen els reptes i els fa front amb devoció, no tan sols per la il·lusió d'arribar al final, sinó també delectant-se en el procés com qui assaboreix unes delicioses postres. Malgrat que té les idees molt clares i sap perfectament on vol arribar, la fi no és tan important per a ella com el mitjà, ja que el camí li aporta valor, sobretot si és compartit. És una persona polifacètica: ha ballat en un esbart dansaire, ha sigut monitora de lleure, ha treballat fent ceràmica i, actualment, forma part d'una associació que promou l'escolta activa en centres penitenciaris.

El perill de flirtejar de petit amb les arts escèniques és que, si et pica el cuc, et contagies de per vida amb el virus de la faràndula. Això és el que li va passar a la Carme Sala, que va començar amb vuit anys fent d'àngel mut a *Els Pastorets* i actuant en les representacions de l'*Escala en hi-fi* del poble, i actualment és la directora de l'Escola de Teatre Musical del Casino de Calaf.

Carme és addicta al teatre i el consumeix de totes les maneres possibles. Com a espectadora, és capaç de viatjar fins a tres vegades en una setmana per veure espectacles a Barcelona. Com a directora, fa més de quaranta anys que es dedica a les arts escèniques i, recentment, ha creat dues companyies residents al Casino: La Mimus, que compta amb un grup d'uns seixanta nens; i la d'adults, que s'anomena La Diversa, perquè qualsevol altre nom resultaria monòton per a una persona com ella, que necessita treballar en projectes ben diferents els uns dels altres.

La seva activitat al Casino va començar l'any 2005 amb el muntatge de tallers de teatre musical. Posteriorment, a partir de 2018, ha anat dirigint dues obres anuals amb la companyia La Diversa, assolint èxits com *La casa de Bernarda Alba*, *Pigmalió* o *Aigua deshidratada*, destacant

especialment el muntatge de *Los monólogos de la vagina* —que va fer una petita gira per Catalunya i per ciutats espanyoles com Madrid, Alcalá de Henares i Écija— i *Germans de Sang*, que es va representar també a València i Mallorca.

De tot el que ha après amb il·lustres professors com Ignasi Roda o el calafí Josep Maria Mestres, el que més l'interessa és cercar el que és diferent, els registres més estranys.

Per això té certa inclinació vers el teatre avantgardista i experimental. I per això volteja de dalt a baix els texts amb els quals treballa i convida els actors a deixar-se anar abans de modelar-los per acabar de donar forma a l'espectacle final. De fet, els intèrprets sovint no saben ben bé què pretén la directora, però els que la coneixen estan segurs que el resultat serà espectacular, perquè confien en la seva experiència, i la seva peculiar manera de fer i refer.

Per aconseguir el que ella anomena «unitat del grup», la Carme comença els assaigs fent deambular la companyia per l'escenari, perquè la persona i la seva motxilla vital vagin deixant lloc a l'actor que mutarà en el personatge que interpreta. Llavors, quan considera que el passeig ja ha contribuït a erradicar els prejudicis personals, posa una música d'ancoratge que, com el *Relaxa* la pel·lícula *Zoolander*, actua de «clic» transformador. Aquesta mena de litúrgia teatral tântrica, segons ella, fulmina els nervis dels actors i se senten com si haguessin dormit vuit hores seguides.

I és que la Carme creu molt en el valor terapèutic del teatre, sobretot per als més petits, que, a més de divertir-se, aprenen a socialitzar i a superar la timidesa a l'hora de parlar en públic. Per això, no entén per què els pares prioritzen altres activitats extraescolars per als seus fills com l'esport, l'anglès o la música, quan el teatre pot aportar-los molt més dins i fora de l'escenari.

Tenint en compte que a Calaf (un municipi amb uns 3.500 habitants), hi ha tres teatres i que *Els Pastorets* fa més de cent anys que es representen al poble, no resulta estranya la fal·lera de la Carme per les arts escèniques. I, en aquest sentit, malgrat que en els darrers anys ha concentrat la seva activitat al Casino —entitat presidida pel seu marit i teatreferit, Jordi Mas— no descarta la promiscuïtat si troba l'oportunitat de dirigir també espectacles al Casal —on és molt coneguda i apreciada pels seus treballs en el passat— o al teatre municipal, on encara no s'ha estrenat.

Precisament, l'any passat l'Ajuntament li va atorgar el premi a la Trajectòria Cultural, però el seu millor reconeixement és el que li fan els seus alumnes actors, alguns d'ells consagrats professionalment com el Xavier Torra o l'Eduard Molina, a qui la Carme va ajudar a crear el personatge de la Mega Pubilla de l'Alta Segarra i ara triomfa als escenaris amb *The Chanclettes*.

Montserrat Rubinat

Entrevista a l'escriptora, a l'Ateneu de Tàrraga

«ELS ATENEUS SÓN EL MEU REFERENT D'ALLÒ QUE SEMPRE HE VOLGUT SER»

Text: **Andrea Ramos**

Fotografia: **Ateneu de Tàrraga**

L'economia va ser el seu primer contacte amb el món laboral, però la poesia era la seva passió, des de sempre. El 2009 la seva vida va fer un gir de 180 graus i els ateneus en van ser protagonistes. És sòcia de l'Ateneu de Tàrraga i de l'Ateneu Popular de la Fuliola.

Amb dotze anys vas guanyar un premi literari. Això vol dir que l'amor per la poesia et ve de petita?

Pràcticament de tota la vida. Des de sempre. Amb set anys em va venir la meua primera inspiració i els tinc tots arxivats. Fa quaranta anys que escric poesia, en tinc més de mil, i ho tinc tot guardat.

Quins són els teus referents literaris? Qui va fer que t'enamoris de la literatura?

A casa es parlava moltíssim de la Mercè Rodoreda. La meua mare li tenia especial predilecció. També es parlava molt de la Maria Mercè Marçal. Paral·lelament, em vaig aficionar a la literatura anglesa. I recordo dos homes que em van marcar especialment: Manuel de Pedrolo i Oscar Wilde.

Llegeixes llibres de tots els estils, però, a l'hora d'escriure, on et sents més còmoda?

Perquè has escrit contes infantils, poesia, obres teatrals, relats...

La poesia la comparo amb l'aire que respiro. No sabia viure sense ella. Diria que és la meua essència. He arribat a escriure poemes a la sala d'espera del dentista o a l'autobús, per exemple. Puc estar dormint i llevar-me perquè m'inspiro o em ve alguna cosa al cap i necessito escriure-la.

Però no vas professionalitzar la teua passió per l'escriptura fins fa uns anys. De fet, vas estudiar economia i vas treballar en el sector durant més de quinze anys. En quin moment decideixes fer aquest gran canvi a la teua vida?

A casa tots eren científics i a mi m'agradaven molt les matemàtiques. Ho vaig fer per la família, ells m'ho van inculcar. Però llavors vaig conèixer una persona magnífica, que avui dia és el meu marit, a qui li vaig ensenyar tot el que tenia guardat i em deia: «Però que no ho veus, que tu has de ser escriptora? De fet, ja ho ets, el que passa és que no et coneixen!». I em va regalar uns cursos d'escriptura a l'Ateneu Barcelonès. Aquí va néixer la meua relació amb els ateneus. Des que vaig entrar a l'Ateneu el 2009, he continuat vinculada amb ells fins avui. Primer a Barcelona, després a la Fuliola, i després a Tàrraga. Diguem que els ateneus són el meu referent d'allò que sempre he volgut ser. Per fi puc ser jo, a través d'una institució.

Què diries que t'aporta com a persona la vinculació amb els ateneus?

El mateix que aporten al país, m'aporten a mi com a persona. És el meu eix vertebrador: la llengua, les meves arrels, la meua essència com a escriptora. Jo aquí he pogut desenvolupar-me, aprendre, millorar la meua escriptura i transmetre tot això a altres persones.

Escris, ofereixes cursos, col·labores amb articles d'opinió, dinamitzes clubs de lectura i cinefòrums... No pares! Quin és el secret?

La veritat és que soc molt activa i molt organitzada. Ho faig tot amb il·lusió i això és el més important. La il·lusió ho pot tot, és la clau.

La princesa de xocolata, Tornar a néixer o Nisshoku, Eclipsi de llum són alguns dels títols de la Montse Rubinat, però què podem llegir properament?

Tinc un llibre que ja està entregat a l'editorial. Començarem amb una col·lecció de llibres d'història il·lustrats, amb l'Editorial Base, que ja és com casa meua. El primer volum és la història d'una part dels comtes d'Urgell.

I podem dir quan sortirà?

Doncs sí, us puc dir en primícia que veurà la llum abans de l'estiu!

PALAU ROBERT

PALAU ROBERT
Passeig de Gràcia, 107
08008 Barcelona
Tel. 932 388 091

palaurobert.gencat.cat

Segueix-nos a:

DUES PEDRES

PAISATGES PERSISTENTS

EXPOSICIÓ
FINS AL 02.06.2024
ENTRADA GRATUÏTA

#EXPODUESPEDRES

Generalitat
de Catalunya

sempre
endavant

Més informació

ateneus.cat/aplec

PLEC DEL SNEU

**2 JUNY
2024**
a La
COLÒNIA
GÜELL
DE SANTA
COLOMA
DE CERVELLÓ

Amb el suport de:

Organitza:

